

สภาวะการตลาดสารกาแฟในประเทศไทย

สถานการณ์ของตลาดสารกาแฟในประเทศไทย

การผลิตสารกาแฟ (กาแฟเมล็ด) ในประเทศไทย นับได้ว่าก้าวหน้ามากขึ้นตามลำดับ จากในอดีตซึ่งเป็นการผลิตเพียงเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศ ปัจจุบันเป็นการผลิตอย่างเป็นทางการ และมีการส่งจำหน่ายไปยังต่างประเทศ ก่อให้เกิดรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น

ประเทศไทยได้เริ่มมีการปลูกกาแฟกันมานานแล้ว ตั้งแต่ก่อนปี 2493 แต่ก็ไม่ค่อยมีผู้ใดทราบแน่ชัดถึงประวัติความเป็นมาของการนำเข้าพันธุ์พืชชนิดนี้ อย่างไรก็ตามโครงการพัฒนาการปลูกกาแฟในประเทศไทยได้เริ่มเมื่อปี 2500 โดยกรมวิชาการเกษตร (กรมกสิกรรมเดิม) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในขณะนั้นเพื่อปรับปรุงมาตรฐานการเพาะปลูกกาแฟในสวนของเกษตรกรให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ วิจัยค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง ต้านทานโรค ตลอดจนเทคนิคการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว ในการผลิตสารกาแฟ (กาแฟเมล็ด) และเพื่อถ่ายทอดข้อมูลทางวิชาการเหล่านี้ให้แก่หน่วยงานที่ทำการส่งเสริมของกระทรวงเกษตรและกระทรวงมหาดไทย ทำการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกโดยได้ตั้งเป้าหมายการส่งเสริมให้ขยายเนื้อที่เพาะปลูกกาแฟเพิ่มขึ้นจนถึง 75,000 ไร่ เพื่อว่าผลผลิตที่ได้รับนั้นเพียงพอแก่ความต้องการบริโภคภายในประเทศ¹

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน จากการสำรวจทางด้านเกี่ยวกับสภาวะเศรษฐกิจของกาแฟของแผนกสถิติธนาคารกรุงเทพฯ พบว่าคนไทยประมาณ 10 ล้านคนจาก 42 - 45 ล้านคนดื่มกาแฟเป็นประจำทุกวัน การหมุนเวียนของเงินตราเกี่ยวกับกาแฟในประเทศไทยคิดเป็นมูลค่าประมาณวันละ 1.0-1.5 ล้านบาทเป็นอย่างต่ำ ฉะนั้นในรอบ 1 ปีจะต้องใช้เงินหมุนเวียนเกี่ยวกับการดื่มกาแฟประมาณ 365 - 550 ล้านบาท และในขณะที่เดียวกันประเทศต้องใช้

¹ จากรายงานของ WORLD COFFEE SURVEY 1964 หน้า 388

สารกาแฟเพื่อผลิตภัณฑ์กาแฟต่าง ๆ สันองความต้องการของประเทศประมาณ 10 ล้าน กิโลกรัม ในจำนวนนี้เป็นสารกาแฟที่ผลิตได้เองในประเทศ ซึ่งส่วนมากเป็นกาแฟโรบัสตาประมาณ ปีละ 3 ล้าน กิโลกรัม ฉะนั้นประเทศไทยจะต้องสั่งสารกาแฟจากต่างประเทศเข้าสู่ โรงงานเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์กาแฟต่าง ๆ อีกปีละ 7 ล้าน กิโลกรัม ซึ่งโดยสภาพความเป็นจริงแล้วอาจสูงกว่านี้มากและจากสารกาแฟที่ประเทศไทยต้องการปีละ 7 ล้านกิโลกรัม ถ้าเป็น สารกาแฟที่ต้องสั่งซื้อในปัจจุบันคิดราคาสารกาแฟในประเทศกิโลกรัมละ 45 บาทก็เป็นเงินที่ ประเทศจะต้องสั่งซื้อสารกาแฟเข้าประเทศปีละ 315 ล้านบาท¹ และหากจะใช้ตัวเลขนี้เป็น เป้าหมายในการผลิตกาแฟภายในประเทศคือ 7 ล้านกิโลกรัมก็จะต้องใช้เนื้อที่ปลูกประมาณ 5,000 - 6,000 ไร่

ในช่วงระยะ 10 ปีแรกของการส่งเสริมเนื้อที่เพาะปลูกกาแฟภายในประเทศก็ยังมีได้ เพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2507 เนื้อที่เพาะปลูกกาแฟทั้งประเทศได้ถูกคาดคะเนไว้มีประมาณ 11,250 ไร่ ซึ่งในจำนวนนี้เนื้อที่ประมาณ 7,500 ไร่ เป็นเนื้อที่กาแฟที่ให้ผลผลิตแล้ว ปริมาณการผลิตสารกาแฟ (กาแฟเมล็ดแห้ง) ในช่วงระยะดังกล่าวมีประมาณ 125,000 กิโลกรัมต่อปี ซึ่งก็ยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการใช้บริโภคภายในประเทศทำให้ต้องมีการสั่งสารกาแฟเข้าประมาณ 5 ล้านกิโลกรัมต่อปี²

ภาวะตลาดสารกาแฟในประเทศไทย

ความต้องการบริโภคกาแฟของไทยส่วนใหญ่อยู่ในรูปของสารกาแฟ (เมล็ดกาแฟดิบ) ในระยะเวลา 15 ปีได้เพิ่มสูงขึ้นกว่าปริมาณการผลิต ดังนั้นจึงต้องมีการนำกาแฟจากต่างประเทศ เข้ามาทั้งในรูปของสารกาแฟ (กาแฟดิบ) กาแฟคั่ว และกาแฟสำเร็จรูป อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี 2519 เป็นต้นมา ประเทศไทยสามารถผลิตกาแฟได้เพียงพอแก่ความต้องการบริโภคและสามารถ ส่งจำหน่ายยังต่างประเทศได้ จากข้อมูลการนำเข้าและส่งออก

1 ราคาสารกาแฟที่นำเข้า โดยปกติจะสูงกว่ากิโลกรัมละ 45 บาท

2 จากรายงานของ WORLD COFFEE SURVEY 1964 หน้า 388

ตารางที่ 8 ปริมาณสิ่งเข้าและสิ่งออกกาแฟในรูปสารกาแฟ (กาแฟดิบ) ในประเทศไทย .
 ปี 2515 - 2521

ปี	ปริมาณสิ่งเข้า (ตัน)	ปริมาณสิ่งออก (ตัน)	ปริมาณสิ่งเข้าสู่ทรี (ตัน)
2515	3,734.76	-	3,734.76
2516	2,525.35	5.18	2,520.18
2517	1,501.71	4.10	1,497.71
2518	1,272.71	2.35	1,270.35
2519	545.35	1,315.41	- 770.06
2520	585.18	1,135.35	- 550.17
2521	223.24	1,408.94	- 1,185.70

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร แปลงปริมาณสิ่งเข้าและสิ่งออกสารกาแฟ (กาแฟดิบ) -
 กาแฟคั่วและกาแฟสำเร็จรูป จากกรมศุลกากรให้มาอยู่ในรูปสารกาแฟ (กาแฟดิบ)
 โดยใช้อัตราส่วนแปลงสารกาแฟ (กาแฟดิบ) : กาแฟคั่ว = 1 : 0.85 และสารกาแฟ
 (กาแฟดิบ) : กาแฟผงสำเร็จรูป 3 : 1

กาแฟในรูปสารกาแฟ (กาแฟดิบ) ภายในประเทศในระยะเวลา 7 ปีที่ผ่านมา
 (ตารางที่ 8) จะพบว่าปริมาณการนำเข้ามีแนวโน้มลดลงตามลำดับและในช่วงระยะเวลาเดียวกัน
 ดังกล่าว ปริมาณ การส่งออกซึ่งเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี 2516 มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ปี 2519 นับได้ว่า
 เป็นปีแรกที่อุตสาหกรรมการผลิตกาแฟเมล็ด (สารกาแฟ) ภายในประเทศพบกับความสำเร็จ
 เพราะสามารถผลิตสารกาแฟได้มากเกินความต้องการบริโภคภายใน ซึ่งสะท้อนให้เห็นโดยการ
 ส่งออกผลผลิตส่วนเกินไปจำหน่ายยังต่างประเทศเป็นปริมาณ 770 ตัน และเพิ่มขึ้นถึงประมาณ
 1,186 ตันเมื่อปี 2521

สาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยมีการส่งออกสารกาแฟเป็นจำนวนมากตั้งแต่ปี 2519 ก็
 เนื่องจาก

1. มีปริมาณผลผลิตมากเกินไปความต้องการ
2. ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวตลาดโลกมีอุปสงค์สำหรับกาแฟ อันเนื่องมาจากภาวะการเกิดน้ำค้างแข็งในบราซิล
3. ประเทศผู้ผลิตแหล่งใหญ่อื่น ๆ ของโลกประสบกับโรคครีส์ที ซึ่งระบาดรุนแรงเรื่อยมา อันมีผลทำให้ปริมาณสำหรับกาแฟที่จะสามารถส่งออกต่อตลาดโลกได้ลดลง ซึ่งผลของการที่ Demand สูงกว่า Supply ในตลาดนี้ทำให้ราคาสารกาแฟในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นมาก จนกระตุ้นให้เกิดการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยมาในตั้งแต่ปี 2519.

ราคาสารกาแฟ (เมล็ดกาแฟดิบ) ในตลาดโลกที่เพิ่มสูงขึ้นนี้เป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมการผลิตกาแฟในประเทศไทย ราคาสารกาแฟ (กาแฟดิบ) ภายในประเทศทั้งราคาขายส่งและราคาที่เกษตรกรได้รับ ซึ่งสูงเพิ่มมากขึ้นตามราคาในตลาดโลกนี้เป็นผลทำให้เนื้อที่เพาะปลูกกาแฟขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะตามแหล่งปลูกใหญ่ทางภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศ ผลการเกิดภาวะน้ำค้างแข็งในบราซิลอันทำให้ผลผลิตของโลกลดลงในปี 2519 นั้นได้ส่งผลทำให้ราคาสารกาแฟ (กาแฟเมล็ด) สูงขึ้นเรื่อยมาจนถึงสุดเมื่อปี 2520 เกษตรกรชาวสวนกาแฟไทยได้ตอบสนองต่อสิ่งจูงใจราคาด้วยการขยายพื้นที่เพาะปลูกและปรับปรุงผลผลิต ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลในตารางที่ 9 ในแหล่งปลูกกาแฟแหล่งใหญ่ในจังหวัดภาคใต้ เนื้อที่เพาะปลูกที่เคยลดลงได้กลับเพิ่มสูงขึ้นในปี 2520 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดทางภาคเหนือ เนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นในปี 2520 อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อปี 2519 ภาคเหนือมีเนื้อที่เพาะปลูกกาแฟรวมทั้งสิ้นเพียง 959 ไร่ แต่มาในปี 2520 เนื้อที่เพาะปลูกรวมได้เพิ่มเป็นจำนวนถึง 3,416 ไร่

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 เนื้อที่เพาะปลูกกาแฟในภาคเหนือ ภาคใต้และทั้งประเทศ ปี 2518 - 2520

หน่วย : ไร่

ปี	ภาคใต้			ภาคเหนือ			ทั้งประเทศ(รวมภาคอื่นด้วย)		
	ให้ผล	ยังไม่ให้	รวม	ให้ผล	ยังไม่ให้	รวม	ให้ผล	ยังไม่ให้	รวม
2518	35,706	17,519	53,225	292	600	892	36,350	18,950	55,300
2519	33,626	13,207	46,833	211	748	959	37,193	20,920	58,113
2520	36,110	19,769	55,879	1,381	2,035	3,416	38,035	22,559	60,594

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร ยกเว้นปี 2519 ประเมินโดยการศึกษาเฉพาะภาคใต้

สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรขยายเนื้อที่การเพาะปลูกเนื่องมาจาก

1. เกษตรกรได้สังเกตเห็นแล้วว่า กาแฟให้ผลตอบแทนในอัตราสูง และระยะให้ผลของกาแฟสั้นกว่าการปลูกพืชชนิดอื่น (ให้ผลในช่วง 3 ปี)
2. ทางราชการเองก็ยังสามารถให้การส่งเสริมโดยการออกไปแนะนำในด้านวิชาการ เช่น การปลูก การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การตัดแต่งกิ่ง ตลอดจนการใช้จ่ายให้กับเกษตรกร และให้บริการด้านอื่น ๆ อีกด้วย

ปริมาณความต้องการบริโภคกาแฟในรูปสารกาแฟหรือกาแฟดบภายในประเทศเมื่อพิจารณาอย่างหยาบ ๆ จากตัวเลขล่าสุดของปี 2520 ในตารางที่ 10 จะพบว่าปริมาณปีละ 15,000 ตัน ถ้าปริมาณการบริโภคภายในประเทศยังคงอยู่ในระดับนี้ต่อไป คาดว่าปริมาณผลผลิตที่สามารถส่งออกได้ในปีปัจจุบัน 2523 และในอนาคตควรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากปริมาณผลผลิตโดยส่วนรวมที่จะได้รับมากขึ้น เพราะการขยายเนื้อที่เพาะปลูกกาแฟในช่วงระยะตั้งแต่ปี 2519 เป็นต้นมา

ตารางที่ 10 การบริโภคกาแฟในรูปสำเร็จ (เมล็ดกาแฟดิบ) ในประเทศไทยตั้งแต่ปี
2515 - 2520

หน่วย : ตัน

ปี	ปริมาณสำเร็จกาแฟที่ผลิตขึ้นได้ภายในประเทศ (1)	ปริมาณนำเข้าสำเร็จกาแฟ (2)	การบริโภคสำเร็จกาแฟทั้งหมดภายในประเทศไทย (3)=(1)+(2)	การบริโภคกาแฟเฉลี่ยต่อคน
2515	9,341.78	3,734.76	13,076.54	0.34
2516	6,284.89	2,520.18	8,805.07	0.22
2517	12,950.63	1,497.71	14,088.34	0.35
2518	16,075.41	1,270.35	17,345.76	0.41
2519	16,736.85	- 770.06	15,966.78	-
2520	15,206.64	- 550.17	14,656.47	-

ที่มา : (1) ปริมาณสำเร็จกาแฟที่ผลิตขึ้นได้ภายในประเทศปี 2515-2518 และปี 2520
ได้มาจากกรมส่งเสริมการเกษตรปี 2519 ได้มาจากการประเมิน โดย
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(2) กรมศุลกากร

ปริมาณการนำเข้าและการส่งออกสำเร็จกาแฟของไทย

1. ปริมาณสำเร็จกาแฟภายในประเทศ ความต้องการบริโภคกาแฟภายในประเทศในปัจจุบันยังสูงกว่าปริมาณการผลิตจึงต้องมีการนำกาแฟจากต่างประเทศเข้ามา ซึ่งแยกออกได้ 3 ประเภท คือ .-

1.1 สำเร็จกาแฟ (Green Coffee Bean) หรือกาแฟที่ยังไม่ได้คั่วหรือกาแฟดิบ (Coffee Not Roasted)

1.2 กาแฟคั่วแล้ว (Coffee Roasted)

1.3 กาแฟสำเร็จรูป (Instant Coffee)

ความต้องการบริโภคกาแฟ (สารกาแฟหรือเมล็ดกาแฟดิบ) ในระยะ 15 ปีได้เพิ่มสูงขึ้นมาจากประมาณปีละ 6,000 ตันเป็นประมาณปีละ 11,000 ตัน ใน พ.ศ. 2521 จะเห็นว่า ปริมาณเพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่าตัว ซึ่งแต่เดิมปริมาณการผลิตกาแฟไม่เพียงพอกับความต้องการในประเทศจึงจำเป็นต้องนำเข้าถึงร้อยละ 75 แต่หลังจากที่รัฐบาลได้ให้การส่งเสริมการปลูกกาแฟกล่าวคือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ทำให้ปริมาณการนำเข้ากาแฟทั้ง 3 ชนิดนี้มีปริมาณลดลง ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณการผลิตสารกาแฟภายในประเทศเพิ่มขึ้นทดแทนการนำเข้าและในปี 2517 ก็ได้มีการผลิตกาแฟสำเร็จรูปขึ้นได้ในประเทศ ดังนั้นปริมาณความต้องการบริโภคทั้งหมดใน พ.ศ. 2517 เป็นกาแฟที่นำเข้าจากต่างประเทศเพียงร้อยละ 7.33 เท่านั้น แต่ปริมาณกาแฟที่ส่งเข้ามามากที่สุด คือ สารกาแฟ (กาแฟดิบ) โดยนำเข้าจากประเทศอินโดนีเซียกว่า 80% กาแฟที่นำเข้ารองลงมาได้แก่ กาแฟสำเร็จรูป โดยมาจากประเทศเนเธอร์แลนด์ 42.5% และจากสหรัฐอเมริกา 32.9% สำหรับกาแฟคั่วมีปริมาณนำเข้าน้อยมาก โดยนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา 65%¹

ถ้าจะพิจารณาถึงปริมาณนำเข้าแล้วแต่เดิมประเทศไทยมีการนำเข้าสารกาแฟ (กาแฟดิบ) และกาแฟคั่วในปริมาณมาก เนื่องจากผลผลิตภายในประเทศไม่เพียงพอแก่ความต้องการของผู้บริโภค แต่หลังจากที่ทางราชการได้มีโครงการส่งเสริมการปลูกกาแฟให้มากขึ้น การนำเข้าสารกาแฟ (กาแฟดิบ) และกาแฟคั่วก็มีแนวโน้มลดลง จะเห็นว่าในระหว่าง พ.ศ. 2510 - 2515 ปริมาณนำเข้าอยู่ในระหว่าง 3,000 - 5,000 ตัน มูลค่านำเข้าอยู่ในระหว่าง 45 - 72 ล้านบาท หลังจากนั้นปริมาณและมูลค่านำเข้ามีแนวโน้มลดลงจากปริมาณ 2,156.28 ตัน มูลค่า 42.02 ล้านบาทใน พ.ศ. 2516 เป็นปริมาณ 1,173.09 ตัน มูลค่า 39.47 ล้านบาทใน พ.ศ. 2517 และลดลงเหลือปริมาณ 1,057.60 ตัน มูลค่า 31.82 ล้านบาทใน พ.ศ. 2518 สำหรับ พ.ศ. 2519 ปริมาณนำเข้ารวมลดลงเหลือ 309.58 ตัน มูลค่า 18.14 ล้านบาท มาในปี 2520 ปริมาณนำเข้าลดลงจากปริมาณ 253.54 ตัน มูลค่า 11.90 ล้านบาท มาเป็น 148.52 ตัน มูลค่า 21.73 ล้านบาทในปี 2521

¹ วิวัฒน์ ไหมแก่นสาร, รายงานเศรษฐกิจ "กาแฟ" (2520) หน้า 40

ในการนำเข้ในรูปของสารกาแฟ (กาแฟดิบ) ซึ่งตั้งแตปี พ.ศ. 2510 - 2515 มี ปริมาณการนำเข้ระหว่าง 2,000 - 5,000 ตัน มีมูลค่านำเข้ระหว่าง 28 - 50 ล้านบาท และหลังจากปี 2515 แล้วปริมาณการนำเข้สารกาแฟก็ลดลงเรื่อย ๆ ซึ่งในปี 2516 ปริมาณที่ นำเข้ 1,970.97 ตัน มูลค่า 19.85 ล้านบาท ได้ลดลงมีปริมาณ 1,005.22 ตัน มูลค่า 20.90 ล้านบาทในปี 2517 และในปี 2518 นำสารกาแฟเข้ปริมาณ 946.61 ตัน มีมูลค่า 16.84 ล้านบาท มาในปี พ.ศ. 2519 ปริมาณนำสารกาแฟเข้ 213.33 ตัน มูลค่า 3.41 ล้านบาทและในปี 2520 ปริมาณนำเข้ 253.54 ตัน มูลค่า 11.83 ล้านบาท จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2521 ปริมาณการนำเข้สารกาแฟลดลงเหลือ 71.00 ตัน มีมูลค่า 3.41 ล้านบาท มูลค่า การนำเข้มีแนวโน้มลดลง ก็เนื่องมาจากประเทศไทยมีการตื่นตัวปลูกกาแฟมากขึ้น อันจะเห็นได้ จากปริมาณและมูลค่าการนำเข้ในระยะที่ผ่านมา ดังที่ปรากฏอยู่ในตารางที่ 11

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ปริมาณและมูลค่ากาแฟที่นำเข้าระหว่าง พ.ศ. 2510 - 2521

ปี	กาแฟดิบ (สารกาแฟ)		กาแฟคั่ว		กาแฟสำเร็จรูป		ปริมาณ / ต้น มูลค่า / ล้านบาท	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	รวม	
							ปริมาณ	มูลค่า
2510	4,043.80	34.65	1.40	0.56	160.1	15.85	4,205.30	51.06
2511	4,828.10	46.44	84.80	1.08	166.1	16.08	5,079.00	63.60
2512	5,089.00	50.76	17.00	0.40	216.0	21.32	5,322.00	72.48
2513	3,258.82	32.30	53.02	0.62	204.66	21.39	3,516.50	54.31
2514	2,922.20	28.73	1.98	0.08	150.74	16.57	3,074.92	45.38
2515	3,208.81	30.97	43.92	0.51	157.93	19.80	3,410.65	51.29
2516	1,970.97	19.85	1.66	0.07	183.66	22.11	2,156.28	42.02
2517	1,005.22	20.90	4.19	0.22	163.67	18.34	1,173.00	39.47
2518	946.61	16.84	3.70	0.17	107.30	14.81	1,057.60	31.82
2519	213.33	3.41	2.12	0.12	94.13	14.61	309.58	18.14
2520	253.54	11.83	0.001	0.07	-	-	253.541	11.90
2521	71.00	3.41	13.90	0.98	63.62	17.34	148.52	21.73

ที่มา : กรมศุลกากร

ในการนำสารกาแฟเข้าประเทศนั้น เดิมรัฐบาลให้ความคุ้มครองแก่ผู้ผลิตกาแฟภายในประเทศ โดยได้มีการประกาศกระทรวงเศรษฐการ เรื่อง การนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 28) 2505 ลงวันที่ 28 มีนาคม 2505 ควบคุมการนำกาแฟเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อบังคับให้ผู้ขออนุญาตนำเข้าจะต้องซื้อกาแฟที่ผลิตได้ภายในประเทศด้วย และในวันที่ 6 มิถุนายน 2520 กรมการค้าต่างประเทศได้ออกประกาศเรื่องการอนุญาตให้นำกาแฟเข้ามาในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว โดยไม่ต้องซื้อกาแฟที่ผลิตภายในประเทศ ทั้งนี้ผู้นำเข้าจะต้องยื่นขออนุญาตต่อกรมการค้าต่างประเทศ และเหตุที่ต้องประกาศยกเลิกระเบียบการนำกาแฟเข้าก็เนื่องจากราคาสารกาแฟทั้งตลาดภายในและภายนอกประเทศได้สูงขึ้น¹

ปริมาณสารกาแฟที่ประเทศไทยนำเข้าจากประเทศในกลุ่มเอเชีย ได้แก่ ประเทศพม่า อินเดีย อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เวียดนาม เขมร ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และในจำนวนประเทศเหล่านี้ประเทศที่นำเข้ามากที่สุดคือ อินโดนีเซีย นั่นคือ ในปี พ.ศ. 2518 มีปริมาณ 847,001 กก. มูลค่า 15,099.42 บาท และในปี 2519 ปริมาณ 143,330 กก. มูลค่า 2,113,629 บาท ซึ่งจะเห็นว่าปริมาณการนำเข้าลดลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งในปี 2520 มีปริมาณลดลงจาก 59,000 กก. มูลค่า 3,751,459 บาท เป็นปริมาณ 54,000 กก. มูลค่า 2,519,873 บาท ในช่วงแรกของปี 2521 เท่านั้น นอกจากนี้มีการนำเข้าจากประเทศเวียดนาม และมาเลเซีย จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2518 หลังจากนั้นก็ไม่มีการนำเข้าจากประเทศนี้อีก ซึ่งปริมาณและมูลค่านำเข้าของแต่ละประเทศจะปรากฏในตารางที่ 12

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ รายงานการศึกษาวิจัยกาแฟ ของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, กระทรวงพาณิชย์, หน้า 42 กรกฎาคม 2520.

ตารางที่ 12 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสารกาแฟจากประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศเอเซีย ระหว่าง พ.ศ. 2518-2521

ปริมาณ : กก.

มูลค่า : บาท

ประเทศ	2518		2519		2520		2521	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
อเมริกา	5,593	55,930	-	-	84,460	2,703,399	-	-
อินเดีย	11	513	-	-	-	-	-	-
อินโดนีเซีย	847,001	15,099,421	143,330	2,113,629	59,000	3,751,459	54,000	2,519,873
ลาว	34,000	837,000	10,000	185,000	45,044	1,335,445	7,860	304,720
มาเลเซีย	10,000	250,000	-	-	-	-	-	-
เวียดนาม	50,000	399,487	-	-	-	-	-	-
เขมร	-	-	60,000	1,110,000	-	-	-	-
ฟิลิปปินส์	-	-	-	-	50,040	3,313,586	-	-
สิงคโปร์	-	-	-	-	-	-	2,000	100,941
รวม	946,605	16,642,351	213,330	3,408,629	238,544	8,121,889	63,860	2,925,534

ที่มา : กรมศุลกากร : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ส่วนกาแฟคั่วแล้วที่ส่งเข้ามาก็มาจากประเทศสิงคโปร์ ไต้หวัน เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา อิตาลี และอินโดนีเซีย ในปี พ.ศ. 2518 มีการส่งเข้ามาจากประเทศสิงคโปร์ ปริมาณ 446 กก. มูลค่า 18,522 บาท จากไต้หวันปริมาณ 1,560 กก. มูลค่า 37,440 บาท จากเนเธอร์แลนด์ปริมาณ 600 กก. มูลค่า 54,993 บาท และในปริมาณ 1,090 กก. มูลค่า 57,076 บาท ในปี พ.ศ. 2519 มีการนำเข้าจากประเทศ สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ปริมาณ 659 กก. มูลค่า 25,445 บาท และปริมาณ 1,464 กก. มูลค่า 97,187 บาทตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2520 - 2521 (มค. - มิย.) ไม่มีการนำเข้าจากประเทศเหล่านี้ ยกเว้นสหรัฐอเมริกา และอิตาลี ในปี พ.ศ. 2520 มีการนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา ปริมาณ 1,224 กก. มูลค่า 272,372 บาท และจากอิตาลี ปริมาณ 100 กก. มูลค่า 22,182 บาท ในช่วง 7 เดือนแรก พ.ศ. 2521 มีการส่งเข้ากาแฟคั่วจากสหรัฐอเมริกา ปริมาณ 435 กก. มูลค่า 65,363 บาท และปริมาณ 5,000 กก. มูลค่า 250,700 บาทจากอินโดนีเซีย ซึ่ง ปริมาณและมูลค่ากาแฟคั่วแล้วรวมทั้งคั่วแล้วส่งเข้า ดังปรากฏในตารางที่ 13

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 ปริมาณและมูลค่ากาแฟคั่วแล้วรวมทั้งที่บดแล้วนำเข้าจากประเทศต่าง ๆ

ปริมาณ : กก.

มูลค่า : บาท

ประเทศ	2518		2519		2520		2521 (มค. กค)	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สิงคโปร์	446	18,522	659	25,445	-	-	-	-
ไต้หวัน	1,560	37,440	-	-	-	-	-	-
เนเธอร์แลนด์	600	54,993	-	-	-	-	-	-
สหรัฐอเมริกา	1,090	57,076	1,464	97,187	1,224	272,372	435	65,363
อิตาลี	-	-	-	-	100	22,182	-	-
อินโดนีเซีย	-	-	-	-	-	-	5,000	250,700
รวม	3,696	168,031	2,123	122,632	1,324	294,854	5,435	316,073

ที่มา : กรมศุลกากร : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ปริมาณการส่งออกสารกาแฟของไทย

ผลิตภัณฑ์กาแฟของไทยที่มีการส่งออกจำนวนมากได้แก่

2.1 สารกาแฟ (Green Coffee Bean) หรือเมล็ดกาแฟดิบ (Unroasted Coffee)

2.2 กาแฟคั่ว (Roasted Coffee)

ในอดีตที่ผ่านมาการส่งออกกาแฟของไทยมีน้อยมาก แต่แนวโน้มของการส่งออกกาแฟ ทั้งสองชนิดนี้ก็เพิ่มสูงขึ้นทุก ๆ ปี ประเทศไทยได้เริ่มส่งสารกาแฟ (กาแฟดิบ) และกาแฟคั่วออก ในปริมาณ 118 ตันมูลค่า 1,174,000 บาทและปริมาณ 100 ตัน มูลค่า 114,000 บาทใน พ.ศ. 2513 ตามลำดับ ใน พ.ศ. 2514 และ 2515 ไม่มีการส่งออก ใน พ.ศ. 2516 ส่งสารกาแฟ (กาแฟดิบ) ออก 36 ตันมูลค่า 50,000 บาทและกาแฟคั่ว 0.5 ตัน มูลค่า 1,800 บาท สำหรับการส่งออกของไทยนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมามีแนวโน้มในการส่งกาแฟออกสูงขึ้น ทั้งนี้ เพราะเกิดการขาดแคลนสารกาแฟในตลาดโลก ซึ่งส่งสารกาแฟปริมาณ 0.88 ตัน มูลค่า 14,000 บาท แต่กาแฟคั่วไม่มีการส่งออก จะมีการส่งกาแฟสำเร็จรูปปริมาณ 1.2 ตัน มูลค่า 31,900 บาท ในปี 2518 ประเทศไทยส่งสารกาแฟออกในปริมาณไม่มากนัก มีการส่งออกไปยังประเทศ เขมรเพียงประเทศเดียว คือ ปริมาณ 0.28 ตัน มูลค่า 4,000 บาทแต่มีการส่งกาแฟคั่วออกใน ปริมาณมากกว่า คือ ส่งกาแฟคั่วประมาณ 2.1 ตันมูลค่า 77,000 บาท ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้นำเข้ามากที่สุด ประมาณร้อยละ 82.73 ของปริมาณกาแฟคั่วที่ส่งออกทั้งหมด แต่ในปี 2519 เป็นที่น่ายินดีที่ปริมาณการส่งสารกาแฟออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศของไทยมีแนวโน้ม สูงขึ้น มีปริมาณส่งออก 845 ตันมูลค่า 1,653,000 บาท ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจาก เกิดการขาดแคลนสารกาแฟในตลาดโลก เป็นผลจากการที่ประเทศบราซิล ซึ่งเป็นผู้ผลิตสารกาแฟ รายใหญ่ของโลกได้ประสบความเสียหายอย่างหนักจากการเกิดน้ำค้างแข็งในฤดูการผลิตกาแฟใน ปี 2518/2519 และส่งกาแฟคั่วประมาณ 398 ตันมูลค่า 7,353,000 บาท ในปี 2520 ส่งสารกาแฟ ออกมากถึง 1,053 ตันมูลค่า 73,861,000 บาท และกาแฟคั่วประมาณ 70 ตัน มูลค่า 5,472,000 บาท จะเห็นได้ว่า ปริมาณสารกาแฟและกาแฟคั่วที่ส่งออกในระหว่าง พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2520 มีแนวโน้มสูงขึ้นมาก ทั้งนี้เพราะเกิดความขาดแคลนสารกาแฟในตลาดโลก จึงทำให้ความต้องการ สารกาแฟจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น และใน พ.ศ. 2521 ส่งสารกาแฟออก 1,316 ตัน มูลค่า 56,559,000 บาทและในระหว่าง พ.ศ. 2519 และ 2520 นี้ กาแฟสำเร็จรูป (Instant Coffee) และกาแฟเทียม (Coffee substitutes) ส่งออกเพียงเล็กน้อย ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ปริมาณและมูลค่าสารกาแฟ (กาแฟดิบ) กาแฟคั่วและกาแฟสำเร็จรูปที่ส่งออกปี 2510 - 2521

ปริมาณ : ตัน

มูลค่า : พันบาท

ปี	สารกาแฟ (กาแฟดิบ)		กาแฟคั่ว		กาแฟสำเร็จรูป		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2510	0.3	3.6	-	-	-	-	0.3	3.6
2511	-	-	-	-	-	-	-	-
2512	0.8	0.8	-	-	-	-	0.8	0.8
2513	118	1,174	100	114	-	-	218	1,288
2514	-	-	-	-	-	-	-	-
2515	-	-	-	-	-	-	-	-
2516	3.6	50	0.5	1.8	-	-	4.1	51.8
2517	0.8	14	-	-	1.2	31.9	2.0	45.9
2518	0.2	4	2.1	77	-	-	2.3	81
2519	845	1,653	398	7,353	0.09	8	1,243.09	9,014
2520	1,053	73,861	70	5,472	0.1	16	1,123.1	79,349
2521	1,316	56,559	79	5,024	-	9	1,395	61,592

ที่มา : กรมศุลกากร

ดังที่กล่าวแล้วว่าในปี พ.ศ. 2519 มีการส่งออกกาแฟมาก ซึ่งประเทศสิงคโปร์ เป็นประเทศที่นำเข้าทั้งกาแฟคั่ว และสารกาแฟ (กาแฟดิบ) จากไทยมากที่สุด ประมาณร้อยละ 95 และร้อยละ 99 ของปริมาณกาแฟคั่วและสารกาแฟ (กาแฟดิบ) ที่ส่งออกทั้งหมดตามลำดับ และส่งสารกาแฟมากรองลงมาได้แก่ มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา ในปี 2520 ส่งสารกาแฟร้อยละ 91.96 ของปริมาณสารกาแฟที่ส่งออกทั้งหมด ไปยังประเทศสิงคโปร์ มีมูลค่าถึง 70,359,987 บาท หรือร้อยละ 93.5 ของมูลค่าที่ได้รับทั้งหมด ในปี 2521 นี้ช่วง 6 เดือนแรกได้ส่งสารกาแฟออกไปยังประเทศสิงคโปร์เพียงประเทศเดียว มีปริมาณถึง 1,298,977 กก. มูลค่า 56,084,674 บาท¹

ประเทศที่เราส่งออกไปจำหน่ายได้แก่ สิงคโปร์ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และมาเลเซีย ซึ่งโดยส่วนใหญ่การนำเข้าของประเทศเหล่านี้นอกจากจะนำไปเป็นส่วนผสมของการผลิตกาแฟผงสำเร็จรูปเพื่อลดต้นทุนการผลิตแล้วยังนำไปสกัดเอาสารที่ได้จากกาแฟที่เรียกว่า "คาเฟอีน" เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์อีกด้วย² สำหรับการส่งกาแฟผงสำเร็จรูปของไทยในอดีตที่ผ่านมาแทบไม่มีความหมายต่อเศรษฐกิจของประเทศเลย เนื่องจากกำลังผลิตภายในประเทศยังไม่พอ ประกอบกับความต้องการบริโภคมีแนวโน้มสูงขึ้น การส่งออกสูงสุดในระยะ 5 - 6 ปี ที่ผ่านมามีปริมาณเพียง 102 กิโลกรัมเท่านั้น และประเทศที่เราส่งออกไปจำหน่ายก็คือ ลาวและพม่า จะเห็นถึงปริมาณและมูลค่าการส่งกาแฟดิบและกาแฟคั่วแล้วทั้งที่บดแล้วออกดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ข่าวพาณิชย์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1, มกราคม 2522.

² รายงานภาวะสินค้า, ธนาคารกสิกรไทย, หน้า 4, 2521.

ตารางที่ 15 ปริมาณและมูลค่าการส่งสารกาแฟ (กาแฟดิบ) ออกไปยังประเทศต่าง ๆ

ปริมาณ : กก.

มูลค่า : บาท

ประเทศ	2518		2519		2520		2521 มค. - มิย.)	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
เขมร	280	4,200	-	-	-	-	-	-
มาเลเซีย	-	-	36,442	829,315	12,387	281,284	-	-
สิงคโปร์	-	-	807,603	15,627,986	968,661	70,359,987	1,298,977	56,084,674
สหรัฐอเมริกา	-	-	1,589	77,425	2,025	1,435,285	-	-
ญี่ปุ่น	-	-	-	-	48,320	1,733,769	-	-
สวีตเซอร์แลนด์	-	-	-	-	22,000	1,435,285	-	-
รวม	280	4,200	845,634	16,534,726	1,053,393	75,245,610	1,298,977	56,084,674

ที่มา : กรมศุลกากร = กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 ปริมาณและมูลค่ากาแพคที่ตัวแล้วรวมทั้งที่บดแล้วส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ

ปริมาณ : กก.

มูลค่า : บาท

ประเทศ	2518		2519		2520		2521 (มค. มิย.)	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
พม่า	39	2,035	10	917	90	4,320	-	-
เขมร	60	640	-	-	-	-	-	-
เนปาล	280	18,867	-	-	24	978	-	-
สหรัฐอเมริกา	1,816	55,657	94	3,667	3,983	137,459	1,851	85,676
ลาว	-	-	58	6,115	48	2,790	-	-
สิงคโปร์	-	-	398,560	7,342,921	65,940	5,323,455	77,118	4,919,596
ฮ่องกง	-	-	-	-	280	5,824	-	-
ออสเตรเลีย	-	-	-	-	-	-	152	17,266
รวม	2,195	77,199	398,722	7,353,620	70,293	5,474,826	79,121	5,022,538

ที่มา : กรมศุลกากร : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากที่กล่าวข้างต้นถึงสถานการณ์ของการตลาดกาแฟ ซึ่งจะกล่าวได้ว่าประเทศไทยกำลังเริ่มก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในการตลาดกาแฟที่ละก้าว กล่าวคือ เดิมเราเคยสั่งซื้อสารกาแฟ (เมล็ดกาแฟดิบ) จากต่างประเทศ แต่ปัจจุบันการสั่งซื้อเข้าได้ค่อย ๆ ลดบทบาทกลายมาเป็นการส่งออกเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันโรงงานผลัดกาแฟทั่วภายในประเทศก็เริ่มเปลี่ยนโฉมหน้ากลายมาเป็นการผลิตกาแฟสำเร็จรูปเพื่อสนองความต้องการบริโภคภายในประเทศมากขึ้น และยังเป็นการตลาดการสั่งซื้อเข้าเพื่อส่งวนเงินตราต่างประเทศอีกทางหนึ่งด้วย

โครงสร้างและช่องทางการตลาดของสารกาแฟ

1. ช่องทางการจำหน่ายสารกาแฟ เกษตรกรจะขายสารกาแฟให้แก่พ่อค้าในตลาดท้องถิ่นนั้น แต่บางรายก็จะทำการขายให้แก่ลุ่มราชการ (กรมการปกครอง) ซึ่งอำเภอเป็นผู้รับซื้อ โดยทางราชการจะทำการประกันราคาขั้นต่ำให้แก่เกษตรกรเป็นประจำปี ซึ่งพ่อค้าและทางอำเภอก็จะทำการซื้อสารกาแฟจากเกษตรกรในราคาประกันนี้ และเกษตรกรจะเป็นผู้เสียค่าขนส่งเองในการนำสารกาแฟมาขายส่งที่รับซื้อ อัตราค่าขนส่งทางรถยนต์ประมาณกระสอบละ 10 - 20 บาท ถ้าส่งทาง ร.ล.พ. เสียประมาณกระสอบละ 24.13 บาท สำหรับลักษณะกาแฟที่จะซื้อขายกันนั้นจะต้องเป็นกาแฟที่ได้สีและผัดเรียบร้อยแล้วในรูปสารกาแฟ (กาแฟดิบ)¹

ในทางปฏิบัติในระยะที่ผ่านมา การจำหน่ายสารกาแฟของเกษตรกรในระยะ 1 ปีแรกจะจำหน่ายให้กับโรงงานกาแฟไทย กระทรวงมหาดไทย ซึ่งอยู่ที่เลขที่ 10 ซอยพารมวัฒนา แขวงคลองกล้วยน้ำไทย เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรับซื้อสารกาแฟจากชาวไร่ในกรณีที่ราคาสารกาแฟตกต่ำ เพราะทางกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จะทำการประกันราคาขั้นต่ำให้แก่ชาวไร่เป็นประจำปี เพื่อเป็นการช่วยเหลือและเป็นสิ่งจูงใจให้ชาวไร่หันมาปลูกกาแฟ เพราะถ้าราคาตกต่ำชาวไร่จะเลิกปลูกกาแฟแล้วหันไปปลูกพืชอื่น ๆ ที่ให้รายได้ดีกว่าแทน จะเห็นว่าในปี พ.ศ. 2517 สารกาแฟราคาตกต่ำมาก เฉลี่ยกิโลกรัมละประมาณ 19 - 20 บาท กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกันราคาสารกาแฟไว้ระหว่าง 20 -

¹ สัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกร ตำบลข้างกลาง อำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา

25 บาท ตามคุณภาพของสารกาแฟ โดยหักน้ำหนักสูญเสียไว้ร้อยละ 5 เพราะเมล็ดกาแฟที่ชาวไร่ นำมาขายจะเป็นในรูปสารกาแฟ ซึ่งได้สีและเม็ดเมล็ดเรียบร้อยแล้ว และกว่าทางโรงงานจะนำไปที่ตัวตองเก็บไว้ให้แห้ง ใช้เวลาประมาณ 2 - 3 ปี จึงทำให้น้ำหนักลดลงมาก และในปัจจุบันนี้ ในฤดูการผลิต ราคาสารกาแฟกิโลกรัมละ 38 บาท แต่รัฐบาลหาทางช่วยเหลือเกษตรกร โดยจะซื้อสารกาแฟจากเกษตรกรประมาณ 3,000 ตันในราคากิโลกรัมละ 45 บาท ซึ่งทำให้เกษตรกรพอใจมากและในการจำหน่ายสารกาแฟให้กับโรงงานกาแฟไทย กระทรวงมหาดไทยนี้ จากการสัมภาษณ์ชาวไร่กาแฟก็พบว่า ชาวไร่จะพบกับปัญหาดังนี้คือ

1. ในการชั่งน้ำหนัก ไม่มีมาตรฐานที่น่าเชื่อถือ กล่าวคือ จะใช้คนแบกสารกาแฟ ซึ่งทั้งคน ซึ่งเป็นความสะอาดรวดเร็วของโรงงาน ซึ่งก็เป็นสิ่งสำคัญของชาวไร่บางแห่ง
2. การหักน้ำหนัก 5% ซึ่งไม่ได้มีเครื่องวัดความชื้น หรือมาตรฐานใด ๆ เป็นเครื่องชี้ขาด
3. เรื่องการเงิน ได้รับไม่แน่นอน เนื่องมาจากข้ออ้างที่ว่าทางโรงงานไม่มีเงิน หรือมีเงินแต่ไม่มีผู้เซ็นรับจ่าย

ในกรณีที่ผลผลิตของสารกาแฟมีมากและต้องการขายในราคาประกัน เพราะราคาสารกาแฟในขณะนั้นตกต่ำมากก็จะจำหน่ายให้กับโรงงานกาแฟ โดยชาวไร่จะเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งเอง แต่ถ้ามีผลผลิตน้อยก็มักจะจำหน่ายให้แก่พ่อค้าในท้องถิ่นหรือจำหน่ายให้กับอำเภอหรือจังหวัดเพื่อให้เป็นตัวแทนจัดส่งให้โรงงานกาแฟไทยต่อไป ทั้งนี้โดยทางกระทรวงมหาดไทย จะจ่ายเงินชดเชยค่าขนส่งให้แก่ทางอำเภอและจังหวัดประมาณกิโลกรัมละ 50 - 80 สตางค์ แล้วแต่ระยะทางและจ่ายเงินสดให้แก่ชาวไร่กาแฟภายหลังด้วยเหตุนี้ชาวไร่ส่วนใหญ่จึงนิยมจำหน่ายสารกาแฟให้กับพ่อค้าคนกลางมากกว่า เพราะจะทำให้ได้รับเงินสดทันที ถึงแม้ว่าจะได้รับในราคาต่ำกว่าที่จำหน่ายให้กับทางราชการก็ตาม

จากปัญหาข้างต้นนี้จึงทำให้ในระยะ 2 - 3 ปีหลังนี้ไม่มีการจำหน่ายแก่อำเภอ ซึ่งเป็นโครงการช่วยเหลือชาวไร่ของกรมการปกครองแต่ประการใด แต่การจำหน่ายจะมีอยู่ 4 วิธีด้วยกันคือ

1. คำนำยให้แก่อพ่อค้าที่มารับซื้อถึงไร่ โดยทางพ่อค้าจะให้ความสะดวกในการรับซื้อ ทางพ่อค้าจะหักค่าขนส่งและค่าใช้จ่ายอย่างอื่นออกก่อน วิธีนี้ชาวไร่กาแพผิรายได้น้อยกว่าวิธีอื่น ๆ
2. คำนำยให้กับพ่อค้าในตลาดท้องถิ่นในตัวอำเภอเมือง วิธีนี้ชาวไร่ต้องเสียค่าขนส่งเอง และราคาที่เกษตรกรได้รับเป็นราคาซื้อพ่อค้ากำหนดให้เกือบทั้งหมด นอกจากนั้นเกษตรกรบางรายยังไปกู้เงินจากพ่อค้ามาใช้จ่ายเป็นเงินหมุนเวียน ในระหว่างที่ยังไม่ได้ทำการเก็บเกี่ยว ทำให้ต้องนำผลผลิตกาแพไปชำระนำยให้แก่อพ่อค้าที่เป็นเจ้าจำนำนั้น
3. คำนำยให้กับโรงงานกาแพไทยที่กรุงเทพฯ ส่วนใหญ่จะมีการรวมกลุ่มกันก่อน แล้วจัดการรวบรวมกาแพที่ผลิตได้ โดยมีตัวแทนนำไปจำหน่าย ค่าขนส่ง ตลอดจนค่าใช้จ่ายอย่างอื่น เกษตรกรจะเป็นผู้ออก ซึ่งจะมากกว่าการนำไปจำหน่ายยังตลาดท้องถิ่น แต่รายได้ที่ได้รับจะสูงกว่า
4. คำนำยโดยวิธีประมูล เริ่มที่เกษตรกรทำล่วนบังหวาน ที่ ต.บังหวาน กิ่ง อ. พะโต๊ะ จ. ยุมพร นับเป็นก้าวใหม่ของการจำหน่ายลารกาแพของชาวไร่ การประมูลทางกลุ่มจะเป็นผู้กำหนดวันไว้แน่นอน และการประมูลก็จะใช้แบบการยื่นซองประกวดราคา โดยกำหนดราคาประมูลขั้นต่ำไว้

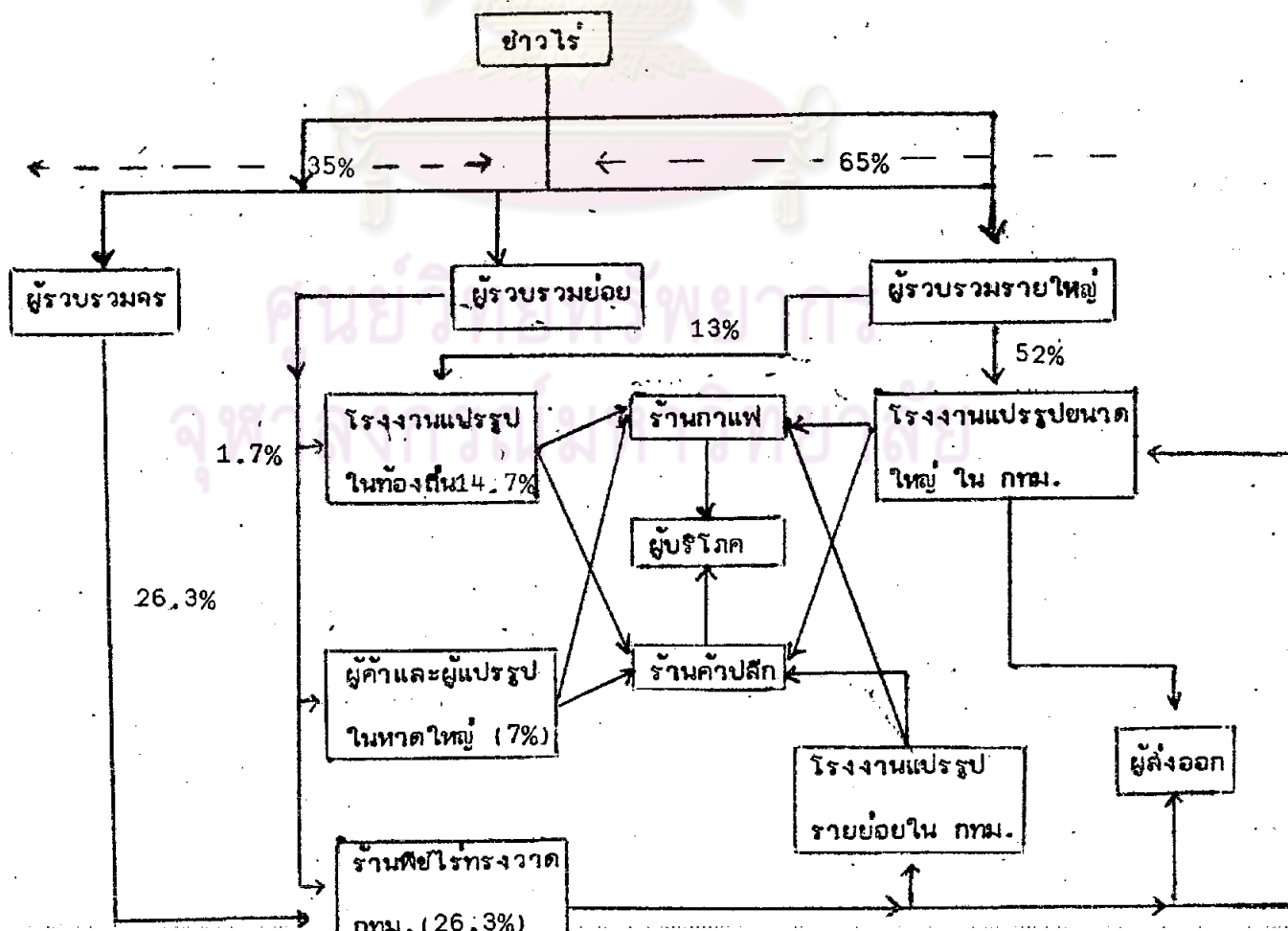
ตามปกติชาวไร่กาแพขนาดเล็กจะจำหน่ายลารกาแพให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อในตลาดท้องถิ่น ส่วนชาวไร่กาแพขนาดกลางและขนาดใหญ่จะจำหน่ายให้กับพ่อค้าที่เข้ามารับซื้อถึงไร่กาแพ การซื้อขายลารกาแพของพ่อค้าดังกล่าวนี้จะจ่ายเป็นเงินสด สำหรับราคาซื้อโดยทั่วไปจะอยู่ในระดับใกล้เคียงและเป็นไปตามราคาของท้องตลาด อย่างไรก็ตามก่อนที่จะรับซื้อนั้น พ่อค้ามักจะตรวจสอบคุณภาพของลารกาแพก่อนว่าเป็นอย่างไรแล้วจึงจะเล่นราคาและตกลงกัน ซึ่งวิธีนี้การตรวจสอบคุณภาพนั้นก็อาศัยความชำนาญของพ่อค้าและชาวไร่เป็นหลัก

แต่ในปัจจุบันการจำหน่ายโดยวิธีต่าง ๆ ก็มักจะมีปัญหาทั้งนั้น เนื่องจากในบางครั้งพ่อค้ามักจะกดราคากับชาวไร่ขนาดเล็ก ซึ่งมีลารกาแพจำหน่ายน้อย การที่จะนำไปจำหน่ายเองก็เสียค่าใช้จ่ายมากกว่า จึงจำเป็นต้องขายหรือบางครั้งก็ขายเมลิตกาแพสด เพื่อจะได้เงินทันที ทำให้ชาวไร่ต้องเสียเปรียบ แต่ก็ดีกว่าที่จะรอไว้จนกระทั่งลารกาแพ อย่างไม่ก็ตามชาวไร่ก็แก้ปัญหาความยุ่งยาก โดยการรวมกลุ่มกันขาย โดยนำไปจำหน่ายให้กับบริษัทในกรุงเทพฯมหานคร จะสังเกตว่าถ้าชาวไร่นำไปจำหน่ายในกรุงเทพฯมหานครจะได้ราคากิโลกรัมละ 65 บาท แต่ถ้าจำหน่ายในต่าง

จังหวัดกิโลกรัมละ 63 บาท (พ.ศ. 2522) ถึงอย่างไรก็ตามชาวไร่ถูกกลืนแกลงจากพ่อค้าในเรื่องการเงิน ถ้าไม่ใช่เรื่องกตราคาก็จะจ่ายเงินให้ช้า กล่าวคือ บริษัทจะรับซื้อสารกาแฟจากชาวไร่เป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่ล่ำมารถจะจ่ายเงินได้ทันทีตามต้องการ ซึ่งเป็นปัญหาให้ชาวไร่กาแฟฟ้องร้อง หรือเสียค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงเงิน แต่ถ้าจะนำไปขายให้กับรัฐบาลก็จะได้ราคาต่ำกว่าที่จำหน่ายให้กับพ่อค้า

2. ช่องทางการตลาด (Marketing Channels) จากการจำหน่ายสารกาแฟของเกษตรกรนั้นโดยมากจะขายให้พ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปส่งโดยตรงให้กับโรงงานกาแฟไทยส่วนหนึ่ง ซึ่งเมื่อรับซื้อแล้วก็จะนำสารกาแฟมาคั่ว และบดเป็นผง เพื่อจำหน่ายให้ผู้บริโภคต่อไป และอีกส่วนหนึ่งก็จะส่งไปยังพ่อค้าคนกลางในตลาดกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถแสดงแบบแผนในการเคลื่อนย้ายสารกาแฟจากชาวไร่ไปสู่ผู้บริโภค โรงงานแปรรูปและผู้ส่งออก ดังนี้

ช่องทางการตลาดสารกาแฟไทยในภาคใต้

จากแบบแผนช่องทางทางการตลาดสำรกาแพไทยของทางภาคใต้ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ สามารถแยกองค์ประกอบทางการตลาดที่สำคัญออกเป็น 2 ทางด้วยกัน กล่าวคือ ถ้าผลผลิตสำรกาแพจากโรงกาแพของเกษตรกรเท่ากับ 100 แล้ว จะเห็นว่าประมาณร้อยละ 65 ของกาแพทั้งหมดจะไปสู่ผู้บริโภค โดยผ่านผู้รวบรวมรายใหญ่ อีกร้อยละ 35 จะผ่านทางด้านผู้รวบรวมกรและผู้รวบรวมรายย่อย

จากผลผลิตสำรกาแพ 65% ในส่วนที่ผ่านทางด้านผู้รวบรวมรายใหญ่ ประมาณร้อยละ 13 ของผลผลิตสำรกาแพจากไร่จะถูกส่งไปยังโรงงานแปรรูปในท้องถิ่นและอีกประมาณร้อยละ 52 จะถูกส่งไปยังโรงงานแปรรูปขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสำรกาแพทั้ง 2 ส่วนนี้เมื่อผ่านการแปรรูปแล้วก็จะไปสู่ผู้บริโภค โดยผ่านร้านกาแพและร้านค้าปลีก นอกจากนี้แล้วโรงงานแปรรูปในท้องถิ่นก็อาจจะขายกาแพที่แปรรูปแล้วให้แก่ผู้บริโภคในบริเวณใกล้เคียงโดยตรงบ้างและจะมีสำรกาแพบางส่วนจากโรงงานแปรรูปในกรุงเทพมหานครถูกส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศอีกด้วย

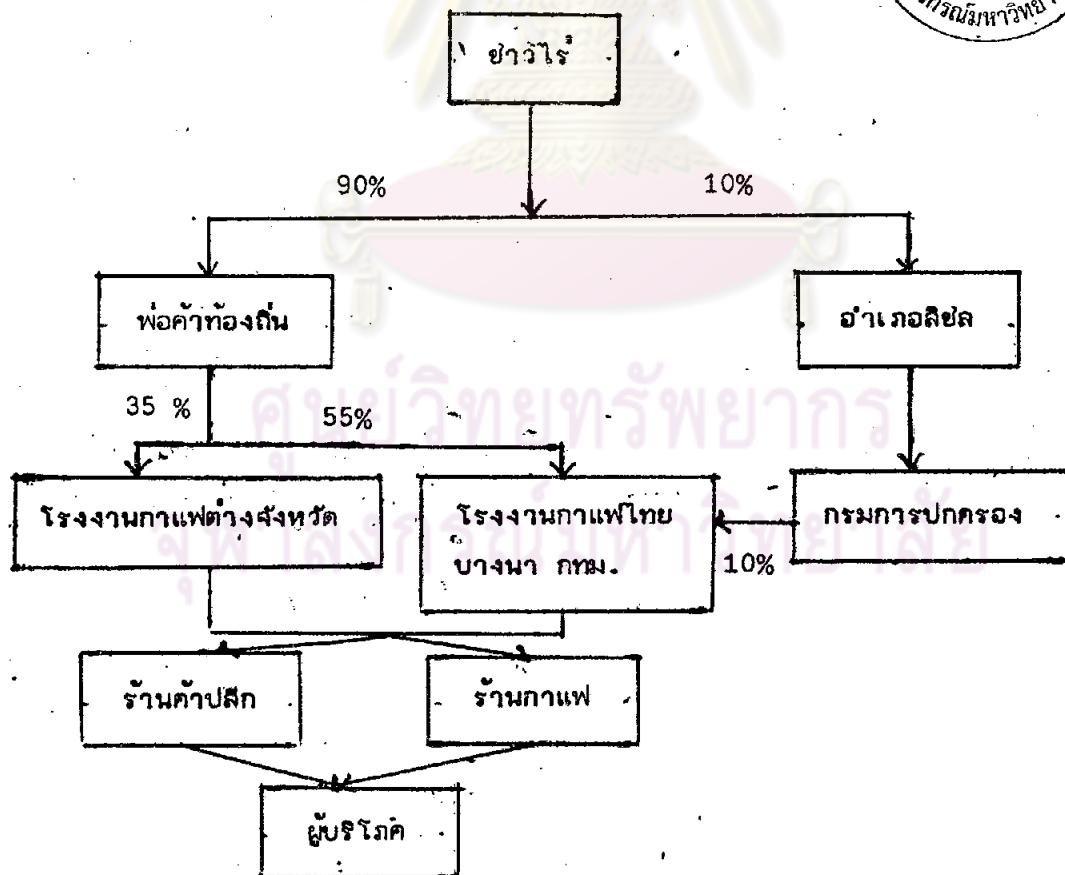
ส่วนผลผลิตสำรกาแพที่เหลืออีกร้อยละ 35 นั้นก็จะถูกรวบรวมไปสู่ตลาดโดยผู้รวบรวมกร ซึ่งอาจจะเป็นพ่อค้าที่มาจากกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดต่าง ๆ เข้าไปรับซื้อถึงส่วนกับผู้รวบรวมรายย่อย ซึ่งเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นที่ปลูกกาแพและอาจจะไม่ได้ดำเนินการรับซื้อกาแพแต่เพียงอย่างเดียว เช่น พ่อค้าภายในอำเภอ ร้านขายของชำหรือแม้แต่เจ้าของโรงกาแพซึ่งมีฐานะดี เป็นต้น สำรกาแพที่พ่อค้ารวบรวมได้เหล่านี้ก็จะถูกส่งเข้ากรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้รับส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าปลีกไร่นาทรจววด มีปริมาณคิดเป็นร้อยละ 26.3 ส่วนที่เหลือจะถูกส่งไปยังพ่อค้าหรือผู้แปรรูปในขนาดใหญ่ ประมาณร้อยละ 7.0 และโรงงานแปรรูปในท้องถิ่นประมาณร้อยละ 1.7 ซึ่งเมื่อสำรกาแพผ่านการแปรรูปแล้วก็จะส่งไปจำหน่ายต่อให้แก่ผู้บริโภค โดยผ่านทางร้านกาแพ และร้านค้าปลีกเช่นกัน สำหรับร้านปลีกไร่นาทรจววดนั้นก็อาจจะจำหน่ายสำรกาแพต่อไปยังโรงงานแปรรูปกาแพรายใหญ่ และรายย่อยในกรุงเทพมหานคร และกาแพที่ผ่านการแปรรูปแล้วก็จะถูกจำหน่ายจ่ายแจกไปยังผู้บริโภคในลักษณะเดียวกัน ดังกล่าวข้างต้น และอีกส่วนหนึ่งของสำรกาแพจะถูกส่งออกไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้แล้วการเคลื่อนย้ายของสำรกาแพของเกษตรกร ซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์ในจังหวัดต่าง ๆ จะยกตัวอย่างในอำเภอ ลีลล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีบทบาทมากกล่าวคือ

มีการรวมกลุ่มกันขาย เพื่อที่จะลดการเอาเปรียบของพ่อค้าในด้านราคา ซึ่งเริ่มด้วยการที่ผลผลิต
 ส่ารกาแพทั้งหมดของเกษตรกรจะถูกจำหน่ายให้พ่อค้าในตลาดท้องถิ่นประมาณร้อยละ 90 และที่
 เหลืออีกร้อยละ 10 จะถูกจำหน่ายให้แก่เกษตรกรอำเภอ ซึ่งอำเภอจัดส่งไปยังกรมการปกครอง กระทรวง
 มหาดไทย กรมการปกครองก็จะส่งเข้าสู่อู่โรงงานกาแพไทย กรุงเทพมหานคร เพื่อทำการแปรรูป
 ออกจำหน่ายแก่ผู้บริโภคต่อไป ส่วนส่ารกาแพที่อยู่ในมือพ่อค้าในตลาดท้องถิ่นก็จะถูกส่งโดยตรงไป
 ยังโรงงานกาแพไทย เช่นกัน แต่ส่งเพียงร้อยละ 55 และที่เหลืออีกร้อยละ 35 ก็ส่งไปยังโรงงาน
 กาแพในจังหวัดต่าง ๆ เช่น อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภูเก็ตและราชบุรี เพื่อผลิตออกจำหน่าย
 แก่ผู้บริโภคต่อไป ซึ่งจะสามารรถแสดงวิถีการตลาดของส่ารกาแพของอำเภอ ลิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
 ได้ดังนี้

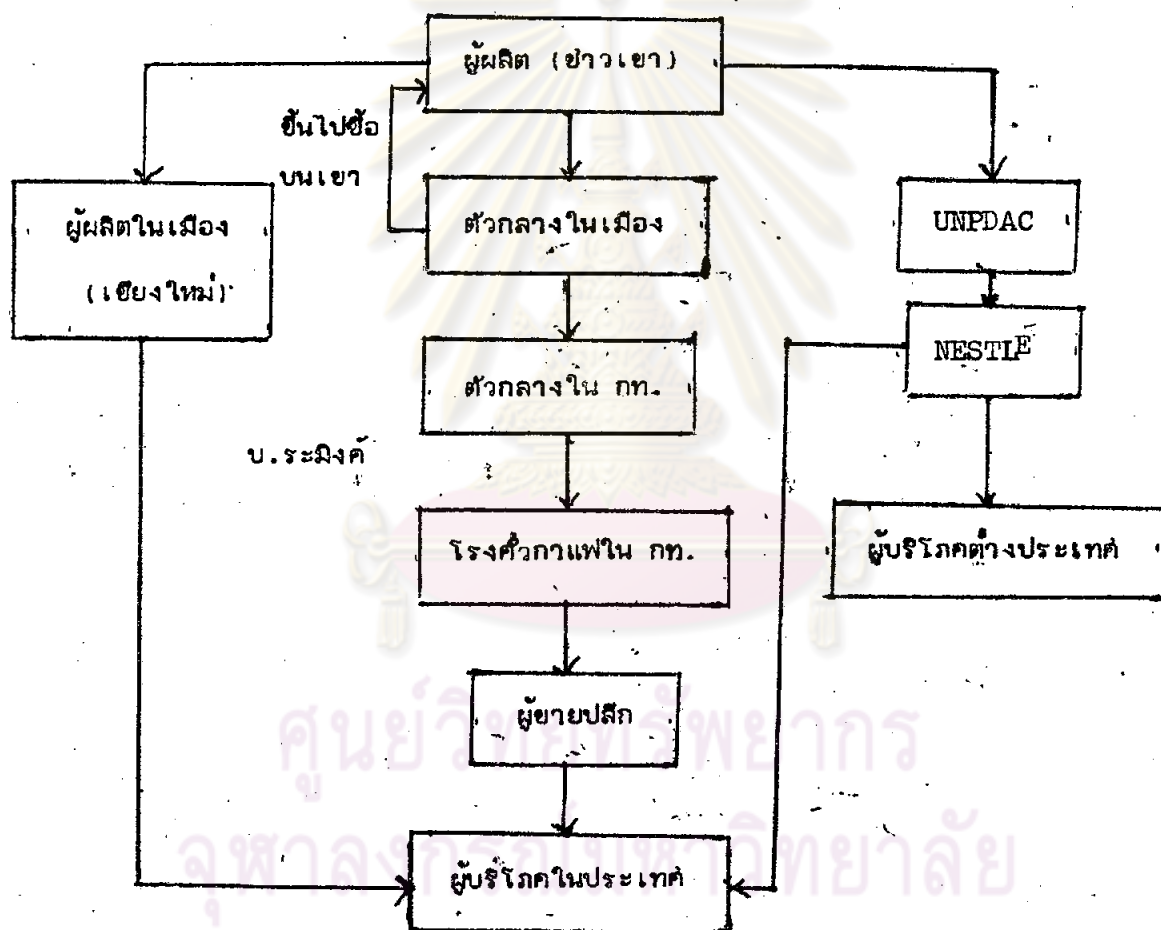
ช่องทางทางการตลาดของส่ารกาแพที่อำเภอลิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนใหญ่ภาวะการตลาดทางภาคเหนือ จะมีการรับซื้อสารกาแฟจากชาวเขาและชาวเขา
 ในลักษณะ เมล็ดกาแฟกระเพาะเปลือกแล้วและจะกดราคาให้ถูกมาก ประมาณ กก. ละ 25 - 35
 บาท โดยจะมีข้ออ้างว่าเป็นกาแฟพันธุ์ที่ผู้บริโภคไม่นิยมบ้าง ตากแดดยังไม่แห้งบ้าง มีจำนวนน้อย
 บ้าง ผู้รับซื้อในท้องถิ่นส่งเข้าตลาดในกรุงเทพฯ

ช่องทางการตลาดสารกาแฟในภาคเหนือ

หมายเหตุ UNPDAC คือ United Nation Program for Drug Abuse Control (โครงการ
 สหประชาชาติ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชาวไทยภูเขา)

ผู้รับซื้อส่วนใหญ่ในกรุงเทพฯจะอยู่บริเวณตราชวงวาด ได้แก่

- 1. บริษัทเชียงใหม่ จำกัด โทร.2221758 ทรงวาด
- 2. บิวน์ดี ห.จ.ก. เกษตรกรรมพาณิชย์ โทร.2210458 จ.910/922 ซอย

เปาประสิทธิ์ ทรงวาด

- 3. นานาภัณฑ์ (ซีกย้งอง) ทรงวาด
- 4. พิษผลเฮียะล้ง โทร. 2213291 ทรงวาด

ข้อสังเกต

การรับซื้อกาแฟในทางภาคเหนือนั้นอาจจะมีกาแพที่มาจากฝั่งพม่าด้วย ซึ่งจะมีจำหน่ายมากและราคาถูก และอาจจะถูกส่งไปขายยังกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นสินค้าประเภทเดียวกัน แต่ไม่อยู่ในช่องทางการจำหน่ายนี้

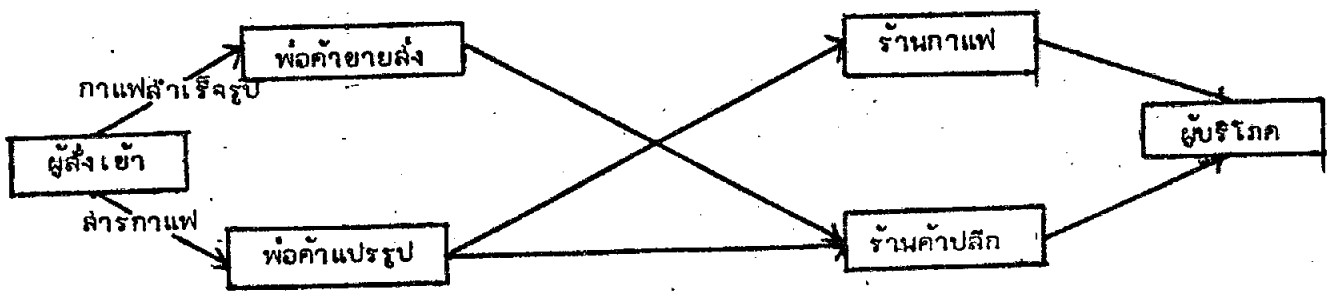
ช่องทางการตลาดของสารกาแฟนำเข้า

ในการนำเข้าของกาแพซึ่งจะมีช่องทางการตลาดแตกต่างกันไปตามชนิดของกาแพที่นำเข้า ซึ่งส่วนใหญ่จะนำเข้าในรูปแบบของ

- 1. สารกาแฟ (กาแพดิบ)
- 2. กาแฟสำเร็จรูป

กล่าวคือการนำเข้าในรูปแบบสารกาแฟนั้นจะต้องผ่านพ่อค้าแปรรูปก่อน แต่ถ้าเป็นกาแพที่คั่วแล้วและกาแฟสำเร็จรูปก็ผ่านเฉพาะพ่อค้าขายส่ง ต่อจากนั้นก็ส่งตรงไปยังร้านค้าย่อย หรือร้านค้าแพและถึงมือผู้บริโภค ดังจะแสดงแผนผังการนำเข้าดังนี้

ช่องทางการตลาดจากผู้ส่งเข้า-ผู้บริโภค

ราคาสารกาแพในประเทศไทย

เนื่องจากประเทศไทยมีผลผลิตสารกาแพโดยเปรียบเทียบกับผลผลิตของโลกมีปริมาณน้อยมาก ประกอบกับอิทธิพลทางการค้าสารกาแพในตลาดโลกของไทยก็ไม่มีเลย จึงทำให้ราคาสารกาแพของไทยต้องขึ้นอยู่กับราคาในตลาดผู้ผลิตที่สำคัญ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2520 ประเทศบราซิล ซึ่งเป็นผู้ผลิตกาแพรายใหญ่ของโลกมีผลผลิตสารกาแพลดลงเป็นอย่างมาก อันเนื่องจากเกิดฝนตกหนักและหนาวจัดจนทำให้ผลผลิตสารกาแพของโลกลดจ้อยละ 16 เมื่อเทียบกับฤดูการผลิตก่อนและยังผลทำให้ราคาสารกาแพโลกสูงเป็นประวัติการณ์นั้น ราคาสารกาแพ (เมล็ดกาแพ) และกาแพผงภายในประเทศก็พลอยสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ด้วย ซึ่งนับได้ว่าเป็นปีที่วงการค้ากาแพในตลาดเมืองไทยรุ่งเรืองมาก เนื่องจากราคาสารกาแพได้สูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ โดยสูงขึ้นถึง 120 บาท และจากผลที่ราคาสูงขึ้นดังกล่าวทำให้เกษตรกรหลายรายมีรายได้เพิ่มขึ้นเท่าที่ผ่านมาราคากาแพอยู่ในระดับไม่เกิน 25 บาท ซึ่งเป็นราคาที่เกษตรกรพอจะอยู่ได้ เนื่องจากเกษตรกรยังไม่ค่อยมีการลงทุนกันอย่างจริงจังสักเท่าไหร่ การใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้นและเพิ่มผลผลิตกาแพก็ยังมีน้อยต้นทุนการผลิตจึงต่ำ อย่างไรก็ตามในระยะ 3-4 ปีที่ผ่านมาราคาสารกาแพโดยเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้มีแนวโน้มสูงขึ้นตามลำดับ โดยพิจารณาจากด้าน

1. ราคาที่ชาวไร่ได้รับ
2. ราคาขายส่งในตลาดท้องถิ่น

1. ราคาที่ชาวไร่ได้รับ (Farm Price) ชาวไร่จะขายในรูปของสารกาแพ (กาแพดิบ)

ซึ่งปรากฏว่าราคาที่ชาวไร่ได้รับมีแนวโน้มสูงขึ้นตลอดมา คือเฉลี่ยจาก กก.ละ 14.76 บาทใน พ.ศ. 2511 เป็นเฉลี่ย กก.ละ 17.58 บาทใน พ.ศ. 2517 และสูงขึ้นเป็น 19.16 บาทในปี พ.ศ. 2518 และ 22.67 บาทในปี พ.ศ. 2519 จะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลา 6 ปีระหว่าง พ.ศ. 2511 - 2517 ราคาสารกาแพสูงขึ้นประมาณร้อยละ 19.10 เท่านั้น แต่มาในระยะ 2 ปีหลัง คือ พ.ศ. 2518 - 2519 ราคาสารกาแพเฉลี่ยแล้วสูงขึ้นถึงร้อยละ 28.95 และราคาสารกาแพขึ้นสูงที่สุดในปี พ.ศ. 2520 โดยคำนวณได้ในราคาเฉลี่ย กก.ละ 71.54 บาท ซึ่งเมื่อเทียบกับปี 2519 แล้วสูงขึ้นกว่า 2 เท่าตัว ทั้งนี้เนื่องจากเกิดวิกฤตการณ์ขาดแคลนกาแพทั่วโลก เพราะแหล่งผลิตกาแพที่สำคัญได้รับความเสียหายอย่างหนัก กล่าวคือในกลาง พ.ศ. 2518 เกิดภัยธรรมชาติที่บราซิล และประเทศอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้ผลิตสารกาแพที่สำคัญ จึงทำให้ผลผลิตสาร

กาแพะของโลกลดลงกล่าวคือ ใน พ.ศ. 2517-18 ผลผลิตสำรกาแพทั่วโลกมีประมาณ 81.08 ล้านกระสอบ ลดลงเหลือ 73.59 ล้านกระสอบ ใน พ.ศ. 2518/19 และใน พ.ศ. 2519/20 ลดลงเหลือ 62.18 ล้านกระสอบ ด้วยเหตุที่ผลผลิตลดลงดังกล่าวทำให้ราคาสำรกาแพในตลาดโลกมีแนวโน้มสูงขึ้น จากเหตุดังกล่าวนี้ทำให้ปริมาณกาแพออกสู่ตลาดลดน้อยลง ประกอบกับในขณะนี้ราคาในตลาดสูงขึ้น พ่อค้าคนกลางกว้านซื้อสำรกาแพ (เมล็ดกาแพ) จากชาวไร่เพื่อเก็งกำไร และมีการส่งออกกันมาก ทำให้กาแพภายในประเทศขาดแคลน ราคาจึงมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ภายใต้งบประมาณปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา ราคาสำรกาแพได้มีแนวโน้มลดลง โดยในปี 2521 ราคาสำรกาแพลดลงเหลือเฉลี่ย กก.ละ 45.50 บาท และเฉลี่ย กก.ละ 47.50 บาท ในปี 2522 เนื่องจากผลผลิตกาแพของต่างประเทศในปีต่อมาประสบความสำเร็จ แต่ราคาสำรกาแพที่เป็นอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ กล่าวได้ว่าอยู่ในระดับสูงที่ทำให้ผู้ผลิตยังมีกำไรดีพอสมควร ทั้งนี้เป็นเพราะต้นทุนการผลิตสำรกาแพของเกษตรกรไทยเรายังต่ำมาก คือ ประมาณ 2,000 - 2,500¹ บาท/ไร่ เท่านั้น เพราะส่วนใหญ่แล้วไม่ได้ดูแลรักษากาแพให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ราคาสำรกาแพที่ชาวไร่ได้รับตั้งปรากฏในตารางที่ 17

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้

ตารางที่ 17 ราคาสำรอกาแพทียาวไร้ได้รับ (Farm Price)

บาท : กก.

	2517	2518	2519	2520*
มกราคม	18.00	19.23	18.50	23.00
กุมภาพันธ์	15.00	20.02	20.50	28.00
มีนาคม	16.50	22.16	21.00	-
เมษายน	16.35	20.08	24.50	100.29
พฤษภาคม	18.00	22.25	21.00	84.19
มิถุนายน	18.00	15.00	20.50	-
กรกฎาคม	18.00	15.50	20.00	77.50
สิงหาคม	17.00	16.00	21.00	81.50
กันยายน	19.75	10.00	25.37	75.00
ตุลาคม	16.94	18.69	29.75	81.88
พฤศจิกายน	17.50	21.00	23.50	92.50
ธันวาคม	20.00	20.00	26.50	-
เฉลี่ย	17.58	19.16	22.67	71.54

ที่มา : กองเค้รชฎกการเกษตร

* บางเดือนไม่มีราคา เนื่องจากกองเค้รชฎกการเกษตรไม่ได้รับรายงานจากเกษตรกร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 ราคาสารกาแพที่ชาวไร่กาแพขายได้เฉลี่ยในแต่ละปี

บาท : กก.

ปี	2517	2518	2519	2520	2521	2522
ราคาเฉลี่ย	17.58	19.16	22.67	71.54	45.50	47.50

หมายเหตุ : ปี 2522 เป็นตัวเลขประมาณการ

ตารางที่ 19 ราคาประกันขั้นต่ำที่ชาวไร่กาแพต้องการ

หน่วย / ครอบครั

ขนาดของไร่กาแพ	30-40 บาท	41-50 บาท	51-60 บาท	สูงกว่า 60 บาท	รวม
ต่ำกว่า 10 ไร่	1	7	5	2	15
10 - 20 ไร่	10	46	15	6	78
21 - 30 ไร่	7	11	4	3	25
31 - 40 ไร่	-	6	-	2	8
มากกว่า 40 ไร่	-	3	1	-	4
รวม	18	73	25	13	130
ร้อยละ	13.9	56.6	19.4	10.1	100

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร

2. ราคาสารกาแพขายส่งในตลาดท้องถิ่น

ทางด้านราคาขายส่งสารกาแพในตลาดท้องถิ่น จะเห็นว่าแนวโน้มสูงขึ้นตลอด มาจากเฉลี่ย ก.ก ละ 15.60 บาทใน พ.ศ. 2515 เป็นเฉลี่ย ก.ก ละ 18.31 บาทในปี 2517 และเฉลี่ย ก.ก ละ 21.33 บาทใน พ.ศ. 2518 ในปี 2519 ราคาสูงขึ้นเป็นเฉลี่ย ก.ก ละ 22.14 บาท ถ้าจะเปรียบเทียบกับราคาขายส่งสารกาแพจากอินโดนีเซียในตลาดกรุงเทพฯ ใน พ.ศ. 2517 เฉลี่ย ก.ก ละ 23.90 บาท เพิ่มขึ้นเป็นเฉลี่ย ก.ก ละ 24.05 บาท และ 28.67 บาท ใน พ.ศ. 2518 และ 2519 ตามลำดับ¹ จะเห็นว่าราคาสารกาแพที่นำเข้าสูงกว่าราคาในตลาดท้องถิ่น ใน พ.ศ. 2517 ร้อยละ 22.74 ใน พ.ศ. 2518 ร้อยละ 11.30 และร้อยละ 22.77 ใน พ.ศ. 2519 เมื่อราคาสารกาแพในตลาดโลกสูงขึ้น ผู้ค้าคนกลางในประเทศไทยจึงกว้านซื้อเมล็ดกาแพจากชาวไร่เพื่อเก็งกำไร และส่งออกกันมาก มีผลทำให้สารกาแพภายในประเทศขาดแคลน ราคาจึงสูงขึ้น กล่าวคือ ราคาสารกาแพเพิ่มขึ้นจาก ก.ก ละ 30 บาท เมื่อต้นเดือนมกราคม เป็น ก.ก ละ 80 บาท เมื่อกลางเดือนกุมภาพันธ์ 2520 ส่วนกาแพผงเพิ่มขึ้นจาก ก.ก ละ 33 บาท เป็น ก.ก ละ 128 บาท² ซึ่งราคาขายส่งสารกาแพในตลาดท้องถิ่น ปรากฏในตารางที่ 20

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ รายงานการศึกษาวิจัยกาแพ ของกรมเศรษฐิกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ หน้า 47

² เป็นตัวเลขที่ได้จากการสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 20 ราคาสารกาแฟขายส่งในตลาดท้องถิ่น

บาท : กก.

	2517	2518	2519	2520
มกราคม	19.17	18.23	20.50	-
กุมภาพันธ์	17.44	21.75	21.37	-
มีนาคม	18.25	21.75	23.33	-
เมษายน	17.75	21.00	23.08	-
พฤษภาคม	19.56	21.88	21.75	-
มิถุนายน	18.94	21.88	22.00	
กรกฎาคม	18.55	21.86	21.50	
สิงหาคม	17.85	21.88	21.50	
กันยายน	16.87	21.25	24.67	
ตุลาคม	19.62	21.50	22.50	
พฤศจิกายน	17.37	21.50	21.75	
ธันวาคม	18.33	21.50	21.75	
เฉลี่ย	18.31	21.33	22.14	

ที่มา : กองเศรษฐกิจการเกษตร

ในปัจจุบันราคาสารกาแฟซื้อขายกันในท้องตลาด กก.ละ 30 - 40 บาท (ผู้รับซื้อ
แถวทรงวาด) แต่รัฐบาลรับซื้อจากเกษตรกรในราคา กก.ละ 45 บาทเพื่อเป็นการช่วยเหลือ
ด้านราคาต่ำในฤดูการผลิต

สถานการณ์สำรกาแพยของต่างประเทศ

ภาวะการผลิตและการตลาดสำรกาแพยของต่างประเทศ :- กาแพยเป็นสินค้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของโลก ฮันจะเห็นได้จากมูลค่าส่งออกในปัจจุบันสูงถึงประมาณ 8 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณ 160,000 ล้านบาท สถานการณ์สำรกาแพยของโลกในปัจจุบันเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ลีนลดลง ในช่วงนั้นลัตตอคสำรกาแพยในประเทศผู้ผลิตได้ลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความต้องการบริโภคกาแพยของสหรัฐอเมริกา และยุโรปมีแนวโน้มสูงขึ้นเนื่องจากเศรษฐกิจได้เข้าสู่ภาวะฟื้นตัวทำให้ราคาสำรกาแพยสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นแรงจูงใจให้มีการขยายการเพาะปลูกกาแพยมากขึ้น ใน พ.ศ. 2509 ลัตตอคสำรกาแพยเกิดความต้องการบริโภคทำให้ราคาลดลงและในปี พ.ศ. 2519 ที่ผ่านมามีเกิดวิกฤตการณ์กาแพย เนื่องจากการผลิตสำรกาแพยของประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก คือ บราซิล ได้รับความกระทบกระเทือนมาก จึงลดความสำคัญการผลิตกาแพย โดยหันไปปลูกพืชอื่นแทนนอกจากนี้ก็เป็นเหตุให้ราคาสำรกาแพยในตลาดโลกราคาสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ และได้ตั้งให้ราคาในประเทศไทยสูงขึ้นด้วย ตามที่ได้ทราบกันดีอยู่แล้ว ผู้บริโภคในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ได้แอนตี้การตีราคาแพยขึ้นเพราะราคาสูงเกินไป ความต้องการสำรกาแพยในช่วงนี้จึงได้ตกต่ำลงไปบ้างอย่างไรก็ตามโดยที่กาแพยเป็นพืชที่มีคุณสมบัติเฉพาะที่สามารถทำให้ผู้อื่นตีมาแล้วยากที่จะเลิกตีได้ แม้ว่าราคาจะสูงขึ้นบ้างก็ตาม จึงคาดว่าในระยะยาวความต้องการสำรกาแพยจะไม่ลดลงตามที่มีผู้วิตกกัง

ภาวะการผลิต

แหล่งผลิตสำรกาแพยที่สำคัญของโลกได้แก่ประเทศในแถบลาตินอเมริกา ซึ่งสามารถผลิตสำรกาแพยได้ประมาณร้อยละ 48.8 ของผลผลิตทั่วโลก รองลงมาได้แก่ ออฟริกา ประมาณร้อยละ 25.2 อเมริกากลางร้อยละ 18.3 เอเชียและโอเชียเนีย (ระหว่างเอเชียกับอเมริกา) ประมาณร้อยละ 7.7 จากตัวเลขของกระทรวงเกษตรสหรัฐ (USDA) ผลผลิตสำรกาแพยและปริมาณส่งออกทั้งหมดในปี พ.ศ. 2516 - 2517 มีความแตกต่างกันจากที่กล่าวข้างต้นเล็กน้อย ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงผลผลิตและปริมาณส่งออกของสำรกาแพ้วโลก ปี พ.ศ. 2516 - 2517¹

ประเทศผู้ผลิต	ล้านถุง (ถุงละ 60 กก.)	ล้านตัน	คิดเป็น %
อเมริกาใต้	27,703	1,662	42.3
แอฟริกา	19,098	1,146	29.2
อเมริกากลางและหมู่เกาะคาริบเบียน	12,611	757	19.1
เอเชีย	5,477	329	8.4
โอเชียเนีย	589	35	1.0
รวม	65,748	3,929	100
ปริมาณส่งออกของโลก	45,748	2,745	

ผลผลิตสำรกาแพ้ว (กาแฟดิบ)

ผลผลิตสำรกาแพ้วในประเทศที่สำคัญ ๆ ของโลกในฤดูกาลผลิต พ.ศ. 2515/16-2519/20

ซึ่งจะจัดแบ่งตามกลุ่มของประเทศผู้ผลิตดังต่อไปนี้ คือ

1. กลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ ได้แก่ คอสตาริกา เอลซัลวาดอร์ กัวเตมาลา เม็กซิโก และอื่น ๆ
2. กลุ่มประเทศอเมริกาใต้ ได้แก่ บราซิล โคลอมเบีย เอกวาดอร์ เปรู เวเนซุเอลา และอื่น ๆ
3. กลุ่มประเทศแอฟริกา ได้แก่ เอร์โอบีเย ไควอูร์โคสต์ เคนยา จูกานดา และอื่น ๆ
4. กลุ่มประเทศเอเชีย ได้แก่ อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และอื่น ๆ
5. กลุ่มประเทศโอเชียเนีย ได้แก่ ปาปัวนิวกินีและอื่น ๆ

¹ COFFEE PRODUCTION IN COLOMBIA, CROP PROTECTION. CONRIER 1 + 2176 VOL.16

ตารางที่ 22 ผลผลิตสำรกาแฟ (กาแฟดิบ) ในประเทศที่สำคัญ ๆ ของโลกในฤดูกาลผลิต

พ.ศ. 2515/16-2519/20

ผลผลิต : 1,000 กระสอบ

ฤดูกาลผลิต ประเทศผู้ผลิต	2515/16	2516/17	2517/18	2518/19	2519/20
อเมริกาเหนือ					
คอสตาริกา	1,335	1,570	1,390	1,305	1,365
เอลซัลวาดอร์	2,100	2,378	3,300	2,310	3,000
กัวเตมาลา	2,250	2,200	2,540	2,244	2,534
เม็กซิโก	3,700	3,300	3,900	4,100	4,000
อื่น ๆ	3,546	3,651	3,738	4,067	3,750
รวม	12,931	13,099	14,868	14,026	14,649
อเมริกาใต้					
บราซิล	24,000	14,500	27,500	23,000	9,500
โคลอมเบีย	8,800	7,800	9,000	8,500	9,000
เอกวาดอร์	1,100	870	1,270	1,170	1,350
เปรู	1,030	1,000	900	900	1,000
อื่น ๆ	1,257	1,115	912	1,230	840
รวม	36,187	25,285	39,582	34,800	21,690
แอฟริกา					
เอธิโอเปีย	2,100	1,700	2,050	1,900	2,000
ไอวอรีโคสต์	5,050	3,285	4,500	5,080	5,200
เคนยา	1,265	1,100	1,100	1,230	1,265
อูกานดา	3,300	3,100	3,000	2,800	2,700
อื่น ๆ	9,833	8,920	9,744	7,379	7,975
รวม	21,548	18,105	20,394	18,389	19,140

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ภูมิภาคผลิต ประเทศผู้ผลิต	2515/16	2516/17	2517/18	2518/19	2519/20
<u>เอเชีย</u>					
อินเดีย	1,580	1,535	1,630	1,480	1,665
อินโดนีเซีย	2,700	2,750	2,675	2,865	2,900
ฟิลิปปินส์	850	865	1,035	1,080	1,150
อื่น ๆ	230	207	240	270	260
รวม	5,360	5,357	5,580	5,695	5,975
<u>โอเชียเนีย</u>					
ปาปัวนิวกินี	560	588	633	650	700
อื่น ๆ	25	25	25	25	25
รวม	585	613	658	675	725
รวมของโลก	76,611	62,459	81,082	73,585	62,179

ที่มา : FOREIGN AGRICULTURE CIRCULAR, APRIL 1977.

จากตารางที่ 22 ย่างต้นนี้ชี้ให้เห็นว่าแหล่งผลิตสำรกาแพ้งของโลกนั้นมีแหล่งผลิตใหญ่
อยู่ที่ประเทศกลุ่ม ลาตินอเมริกา และมีประเทศที่ผลิตสำรกาแพ้งมากกว่า 40 ประเทศทั่วโลก มี
จำนวนล้วนหรือฟาร์มจริง ๆ ประมาณ 700,000 ฟาร์มและแต่ละฟาร์มจะมีขนาดเนื้อที่โดยเฉลี่ย
ประมาณ 25-30 ไร่ ขนาดของฟาร์มที่มีเนื้อที่มากที่สุดประมาณ 2,500 ไร่และแหล่งผลิตสำร
กาแพ้งจำนวนมากของโลกกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับโรค ราสีนิมหรือเรียกกันว่า โรคครีลั้ระบาด
แม้ว่านักวิชาการจะได้พยายามผสมพันธุ์ให้ได้กาแพ้งใหม่ ซึ่งต้านทานโรคนี้เป็นประจำ ก็ยัง
ไม่สามารถหาพันธุ์ใดพันธุ์หนึ่งที่มีความต้านทานโรคนี้ได้ทุกเชื้อสาย (RACES) เพราะเชื้อสาย
ของโรคครีลั้ที่ปรับตัวของมันเป็นเองแข่งกับพันธุ์กาแพ้งใหม่อยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นมาตรการต่าง ๆ
ในการพิจารณาปัญหาดังกล่าวก็ต้องกระทำไปพร้อม ๆ กันทั้งทางด้านกาหาพันธุ์ที่ต้านทานการ

ป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมี โดยต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมโดยธรรมชาติทั้ง เชื้ออำนวยการระบาดของโรคด้วย

ในปี พ.ศ. 2513 พบว่ามีโรครัสต์ระบาดในประเทศบราซิล ซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตสารกาแฟเป็นหนึ่งของโลก หลังจากมีมาตรการในการปราบปรามโรคนี้อย่างเด็ดขาดแล้ว นักวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งหลายเชื่อกันว่าโรคนี้อาจต้องแพร่กระจายขึ้นไปทางตอนเหนือของประเทศบราซิลและอาจถึงประเทศอเมริกากลางไม่ช้าก็ใดที่หนึ่ง อย่างไรก็ตามอีก 6 ปีต่อมา (พ.ศ. 2519) ปรากฏว่าโรครัสต์ระบาดในประเทศนิการากัว ซึ่งทำให้เกิดการตื่นตระหนกในหมู่ประเทศผู้ผลิตสารกาแฟในแถบนั้น จึงได้ขอความร่วมมือไปยังกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา ขอให้ส่งคณะผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรครัสต์กาแฟไปทำการสำรวจศึกษาหาแนวทางและวางมาตรการในการป้องกันและกำจัดโดยด่วน ซึ่งคณะผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้เริ่มดำเนินการสำรวจเมื่อเดือนเมษายน 2520 โดยสรุปว่า

1. พบกาแฟที่ถูกโรครัสต์ระบาดทั้งสิ้นประมาณ 90,000 ไร่
2. จะทำการป้องกันกำจัดให้โตผล โดยการใช้น้ำยาเคมีและวิธีการปฏิบัติในไร่อื่น ๆ ไปพร้อม ๆ กัน

ในที่ประชุมของประเทศผู้ผลิตสารกาแฟต่าง ๆ ในอเมริกากลาง 5 ประเทศ คือ นิการากัว กัวเตมาลา ฮอนดูรัส คอสตาริกา และเอลซัลวาดอร์ ได้พร้อมใจกันออกเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการป้องกันและปราบปรามยัดโรครัสต์กาแฟที่เกิดขึ้นนี้ ประเทศละ 5 ล้านดอลลาร์อเมริกา หรือประมาณ 800 ล้านบาท แต่สิ่งที่น่าสนใจอย่างหนึ่งเกี่ยวกับโรครัสต์กาแฟ จากที่ประชุมคณะผู้เชี่ยวชาญได้พบก็คือ โรครัสต์นี้จากการสำรวจส่วนใหญ่พบว่าเป็นโรครัสต์เชื้อสายที่ 2 (RACE NO. 2)

ผลผลิตสารกาแฟในประเทศที่สำคัญ ๆ ของโลก คือ

1. คอสตาริกา เป็นประเทศที่มีผลผลิตทางการเกษตรกรรม 50% เป็นผลผลิตมาจากกาแฟ ซึ่งเมื่อคิดเป็นรายได้ของประเทศแล้วกาแฟหารายได้ให้ประเทศประมาณ 10% นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 เป็นต้นไป คอสตาริกา ปลูกกาแฟบนที่สูงตอนกลางของประเทศมากที่สุด และค่อย ๆ ขยายพื้นที่การปลูกต่ำลงมาทางชายฝั่งทะเลแอตแลนติก

ในปัจจุบัณมีย่าวส่วนกาแพในคอส์ตาริกา ห้มานิยมปลูกกาแพแบบเอาใจใส่ดูแลอย่าง
ท้วถึงมากกว่าปล่อยไว้ตามบุญตามกรรมอย่างแต่ก่อน โดยจะเน้นหนักถึงปัจจัยในการเพิ่มผลผลิต
สำรกาแพ 4 ประการด้วยกันคือ

1. ให้มีจำนวนต้นต่อหน่วยพื้นที่มากขึ้น โดยการปลูกแซมในระหว่างแถวกาแพเดิมที่
ระยะปลูกยังห่างอยู่
2. ทำการตัดแต่งกิ่ง
3. เติมปุ๋ย
4. ให้ร่มเงาน้อยลง

อย่างไรก็ตามปัจจัยทั้ง 4 ประการนี้ย่อมขึ้นอยู่กับระดับความสูงต่ำของพื้นที่ปลูก ดินฟ้า
อากาศที่แตกต่างกัน ตลอดจนแนวความคิดที่แตกต่างกันด้วย ด้วยเหตุนี้เองผลผลิตสำรกาแพขึ้นอยู่กับ
กับการปลูกกาแพและมาตรฐานการปลูกในคอส์ตาริกา ประมาณ 2,000 ต้นต่อ 1 เฮกตาร์
หรือประมาณ 450 ต้น/ไร่ และถ้าปลูกขึ้นไปที่สูงมาก ๆ จำนวนต้นต่อไร่จะน้อย

ทางด้านผลผลิตของสำรกาแพ ก็จะแตกต่างกันไปตามขนาดไร่ พันธุ์กาแพที่ใช้ปลูกและ
ระดับความสูงต่ำของพื้นที่ปลูกกาแพ ซึ่งในการคำนวณผลผลิตจะคำนวณเป็นฟาณดา (FANEGAS)
ซึ่งเป็นปรมาตรในการตรวจผลกาแพลูก ซึ่งเทียบได้เท่ากับ 600 ปอนต์ ของผลลูกหรือสำรกาแพ
105 ปอนต์ต่อ 1 ฟาณดา ฉะนั้นเมื่อคิดจำนวนผลผลิตเป็นกิโลกรัมแล้ว ซึ่งไร่นาขนาดเล็กจะให้
ผลผลิตคิดเป็นสำรกาแพประมาณ 100 กก. ต่อไร่ ขนาดกลางประมาณ 150 กก./ไร่ และขนาด
ใหญ่ประมาณ 200 กก./ไร่ ตามลำดับ สำหรับพันธุ์กาแพที่นิยมปลูกคือพันธุ์แคทัวรา (Caturra)
ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสำรกาแพสูง จะเห็นว่าในปี พ.ศ. 2520 มีผลผลิตของสำรกาแพประมาณ
600,000 กระสอบ

2. บราซิล ในประเทศบราซิลมีกาแพพบได้ว่าเป็นพืชหลักที่หารายได้ให้กับประเทศ
บราซิล มากกว่าประเทศอื่น ๆ แต่คุณภาพค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ผลิตอื่น ๆ ในลาติน
อเมริกาด้วยกัน โดยมีสาเหตุใหญ่ ๆ 2 ประการ คือ

2.1 เก็บเกี่ยวได้สำรกาแพคุณภาพต่ำ เพราะปัญหาขาดแคลนแรงงานทำให้อง
เก็บกาแพทั้งดิบและสุกปนกันเป็นส่วนใหญ่

2.2 ในแหล่งปลูกกาแพบางแห่งมีความชื้นสูงทำให้ผลกาแพเป็นโรค มีผลให้
คุณภาพเลวลง

อย่างไรก็ตามปริมาณสารกาแฟในประเทศบราซิล นับว่ามีปริมาณมหาศาลเป็นแหล่งผลิตชั้นนำของโลก ฉะนั้นราคาสารกาแฟในตลาดโลกจึงขึ้นอยู่กับปริมาณของสารกาแฟในประเทศบราซิล เป็นสำคัญพอที่จะแบ่งลักษณะการปลูกกาแฟของบราซิล ออกได้ดังนี้

ก. ในรัฐพาราณา ด้านผลผลิตของสารกาแฟต่อหน่วยพื้นที่ปลูกนั้นมีความแปรปรวนมาก เนื่องจากพื้นที่ปลูกอยู่ในเขตหรือโซนที่มีภูมิอากาศต่าง ๆ กัน และขนาดของไร่ก็แตกต่างกัน ด้วยโดยเฉลี่ยแล้วกาแฟอายุ 3 - 4 ปีที่ปลูกบนดินแดงร่วนซุยที่อุดมสมบูรณ์จะให้ผลผลิตคิดเป็นสารกาแฟต้นละ 1-1.7 กก. ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางทั่วไปสำหรับระดับสูงที่สุด ผลผลิตสารกาแฟประมาณ 3 - 4 กก./ต้น

ข. ในเซาเปาโล (Sao Paulo) มีการปลูกกาแฟมาก โดยเฉพาะมีจุดศูนย์กลางหนาแน่นที่แคมปินาส (Campinas) ประมาณ 700,000 ต้นอีกทั้งแคมปินาส ยังเป็นแหล่งกลางของการวิจัยกาแฟทั้งประเทศที่ใหญ่ และถ้านับทั้งประเทศบราซิลแล้วจะมีกาแฟปลูกกันประมาณ 2,300 ล้านต้น

สารกาแฟในประเทศบราซิล โดยมากจะได้อาจมาจากพันธุ์มันโคโนโว (MUNDONOVO) 50% พันธุ์คะทุย (Catuai) 30% และพันธุ์เบอบอนสายพันธุ์สีเหลืองและสีแดง 20% พันธุ์กาแฟเหล่านี้เป็นพันธุ์ที่ปลูกเป็นการค้า ซึ่งนั่นหมายถึงว่าจะต้องได้รับการปฏิบัติรักษาอย่างดี เป็นเหตุให้ต้นกาแฟยอมให้ผลผลิตสูง และถ้ามีการให้ปุ๋ยเติมที่กาแฟก็จะให้ผลผลิตสูงที่สุดในปีที่ 8-12 และสามารถมีผลผลิตติดต่อกัน 20-25 ปี ซึ่งจากการสำรวจผลผลิตสารกาแฟ โดยเฉลี่ยต่อต้นจะให้ผลสูงประมาณ 3 - 4 กก. คิดเป็นสารกาแฟแล้วประมาณ 0.5 - 1 กก. ต่อต้น

3. โคลัมเบีย เป็นประเทศผู้ผลิตและจำหน่ายสารกาแฟเป็นการค้าค่อนข้างจะใหญ่โตของโลกอีกประเทศหนึ่ง แต่ที่สำคัญที่สุด คือ มีชื่อเสียงเกี่ยวกับคุณภาพของสารกาแฟเป็นอันดับหนึ่งของโลก และกาแฟก็ถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของโคลัมเบีย และสามารถผลิตส่งออกถึง 80% ของทั้งหมด ซึ่งคิดเป็นรายได้ของประเทศประมาณ 50% ของรายได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตามโคลัมเบีย ก็ผลิตกาแฟไว้บริโภคภายในประเทศเองปีละประมาณ 2 ล้านถุงหรือประมาณ 120,000 ตันสำหรับประชาชนประมาณ 24 ล้านคน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย ซึ่งมีประชากร 42 ล้านคนบริโภคกาแฟปีละ 10,000 ตัน ซึ่งน้อยกว่าโคลัมเบีย ประมาณ 12 เท่า และในปัจจุบันนี้ประเทศโคลัมเบีย ตั้งเป้าหมายผลิตสารกาแฟปีละ 8 - 9 ล้านถุงต่อปี หรือประมาณ 480,000 - 540,000 ตัน/ปี

ในด้านการผลิต โคสุมเปียจะเพิ่มโดยการเพิ่มจำนวนตันต่อหน่วยพื้นที่ ซึ่งแต่ก่อนนี้จะมีจำนวนตันที่นิยมปลูกประมาณ 240 ตันต่อไร่ ได้เพิ่มเป็น 500 ตัน/ไร่ ซึ่งก็ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจากประมาณ 4 ล้านกระสอบ ในปี พ.ศ. 2521 เพิ่มขึ้นประมาณ 9 ล้านกระสอบในปี พ.ศ. 2522

ภาวะการตลาด

ในประเทศผู้ผลิตซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศที่กำลังพัฒนาจะมีการส่งออกกาแฟเป็นสินค้าออกมาก ซึ่งรายได้จากการส่งออกคิดเป็นประมาณร้อยละ 13 ของรายได้จากการส่งออกสินค้าออกรวม และในบางประเทศรายได้จากการส่งออกกาแฟไปยังตลาดประเทศอื่น ๆ อาจสูงถึงร้อยละ 50 ซึ่งปริมาณการส่งออกกาแฟที่ออกสู่ตลาดในปีหนึ่งเฉลี่ยประมาณร้อยละ 73 ของปริมาณการส่งออกกาแฟผลิตได้ในโลก เนื่องจากความต้องการการส่งออกกาแฟเพิ่มขึ้นปีละ 1.6% ในปี 2516-2523 เป็นปีละ 3.4% ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2523-2528 ซึ่งเหตุที่ในช่วงแรกอัตราการความต้องการของตลาดการส่งออกกาแฟของโลกเพิ่มขึ้นในอัตราค่อนข้างต่ำก็เพราะระดับรายได้ของประชาชนในประเทศที่กำลังพัฒนายังอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับราคาสารกาแฟได้เพิ่มสูงขึ้นมาก นับตั้งแต่เกิดน้ำค้างแข็งในบราซิลเมื่อกลางปี พ.ศ. 2518 สำหรับในช่วง 5 ปีต่อมาความต้องการการส่งออกกาแฟเพิ่มขึ้น เพราะการบริโภคกาแฟในประเทศผู้ผลิตจะเพิ่มขึ้นจากอัตราเพิ่มปีละ 2.8% ในช่วง พ.ศ. 2516-2523 เป็นปีละ 5.2% ในช่วง พ.ศ. 2523 - 2528 ดังนั้นความต้องการในการบริโภคในประเทศน่าจะเพิ่มขึ้นปีละ 1.9% ในช่วง พ.ศ. 2516-2523 และเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 3.8% ในช่วง 5 ปีหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้นำเข้าการกาแฟที่สำคัญของโลกจะลดลง และประเทศที่ต้องการการส่งออกกาแฟรองจากสหรัฐอเมริกาได้แก่ ประเทศเยอรมันตะวันตก ฝรั่งเศส อิตาลีและแคนาดา ซึ่งอัตราการบริโภคกาแฟที่เพิ่มขึ้นมากในระยะ 2 - 3 ปีที่ผ่านมาได้ปรากฏว่าเพิ่มขึ้นในประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และประเทศในยุโรปตะวันออก

จะเห็นได้ว่าประเทศที่ส่งออกกาแฟออกไปจำหน่ายต่างประเทศมากที่สุด ได้แก่ บราซิล ซึ่งสามารถส่งออกตลาดได้ ถึงประมาณร้อยละ 31.2 ของปริมาณส่งออกของโลก รองลงไป ได้แก่ โคลัมเบีย ซึ่งส่งออกได้ประมาณร้อยละ 11.9 และไควนอร์โคลด์ส่งออกประมาณร้อยละ

การพิจารณาถึงการผลิตและภาวะการตลาดส่งออกสำรกาแพะของ โลกแล้วอาจกล่าว
ได้ว่าบราซิลมีบทบาทและอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางด้านอุปทานกาแพะของ โลก
เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามภาวะตลาดการส่งออกยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายอย่าง เช่น
อุปสงค์ ปริมาณลัตตอศสำรกาแพะของประเทศผู้บริ โลกและระดับราคา เป็นต้น สถิติปริมาณสำร
กาแพะส่งออกปรากฏดังในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ปริมาณสำรกาแพะส่งออกของประเทศผู้ผลิต

ปริมาณ : 1,000 กระสอบ

ภูมิภาคผลิต ประเทศผู้ส่งออก	2515/16	2516/17	2517/18	2518/19	2519/20
<u>อเมริกาเหนือ</u>					
คอสตาริกา	1,160	1,400	1,237	1,152	1,215
เอลซัลวาดอร์	1,935	2,203	3,130	2,140	2,825
กัวเตมาลา	1,990	1,925	2,255	1,954	2,236
เม็กซิโก	2,100	1,690	2,156	2,600	2,800
อื่น ๆ	2,103	2,148	2,277	2,745	2,457
รวม	9,288	9,366	11,055	10,591	11,533
<u>อเมริกาใต้</u>					
บราซิล	15,000	6,370	19,500	15,000	2,500
โคลัมเบีย	7,430	6,250	7,400	7,100	7,600
เอกวาดอร์	860	625	1,113	1,005	1,190
เปรู	800	750	640	650	750
อื่น ๆ	530	356	182	472	83
รวม	24,620	14,351	28,835	24,227	12,123

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ภูมิภาคการผลิต ประเทศผู้ส่งออก	2515/16	2516/17	2517/18	2518/19	2519/20
<u>แอฟริกา</u>					
เอธิโอเปีย	1,410	1,005	1,340	1,175	1,275
ไอวอรีโคสต์	4,985	3,219	4,432	5,020	5,140
เคนยา	1,240	1,073	1,082	1,213	1,243
อูกานดา	3,280	3,078	2,978	2,778	2,678
อื่น ๆ	9,328	8,389	9,205	6,872	7,471
รวม	20,243	16,764	19,037	17,058	17,807
<u>เอเชีย</u>					
อินเดีย	820	730	970	730	915
อินโดนีเซีย	1,650	1,795	1,700	1,965	2,000
ฟิลิปปินส์	-	-	100	110	150
อื่น ๆ	95	70	94	94	85
รวม	1,565	2,595	2,864	2,899	3,150
<u>โอเชียเนีย</u>					
ปาปัวนิวกินี	554	584	628	645	695
อื่น ๆ	15	14	14	14	14
รวม	569	598	642	659	709
รวมของโลก	57,285	43,674	62,433	55,434	45,322

ที่มา : FOREIGN AGRICULTURE, APRIL, 1977

ด้านผู้นำเข้าที่สำคัญของโลกได้แก่ สหรัฐอเมริกา, เยอรมันตะวันตก, ฝรั่งเศส, อิตาลี และแคนาดา อัตราการบริโภคที่เพิ่มมากขึ้นในระยะ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น และประเทศในยุโรปตะวันออก

ตารางที่ 24 ปริมาณกาแฟนำเข้าของโลก

ปริมาณ : 1,000 ตัน

กลุ่มประเทศ	2512-14 (เฉลี่ย)	2515	2516	2517	2518 *	อัตราเพิ่ม 2508- 18 เฉลี่ยปีละ
<u>ประเทศที่พัฒนา</u>	2,875	3,020	3,134	2,904	3,034	1.6 %
<u>ประเทศในทวีปยุโรป</u>	1,050	1,118	1,172	1,152	1,211	
ยุโรปตะวันตกอื่น ๆ	383	453	457	451	452	
สหรัฐอเมริกา	1,210	1,217	1,243	1,077	1,120	
อื่น ๆ	232	232	262	224	257	
<u>ประเทศที่กำลังพัฒนา</u>	141	138	144	141	143	2.0 %
ลาตินอเมริกา	51	53	52	51	51	
ตะวันออกกลาง	13	13	15	15	16	
แอฟริกา	37	31	36	33	33	
<u>ตะวันออกไกลและ</u>						
โอเชียเนีย	40	41	41	42	43	
<u>ประเทศที่มีการค้าโดยรัฐ</u>	172	192	180	189	197	5.9 %
ยุโรปตะวันออก	127	149	147	141	146	
รัสเซีย	44	42	32	47	50	
จีน	1	1	1	1	1	
รวมการนำเข้าของโลก	3,188	3,350	3,458	3,234	3,374	1.9%

หมายเหตุ :- * ตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา :- FAO COMMODITY REVIEW AND OUTLOOK, 1975-1976

ด้านราคาสำรกาแพต่างประเทศ

ตารางที่ 25 ราคาสำรกาแพขายส่งเงินสดในตลาดนิวยอร์ก

ปอนด์ / เซ็นต์สหรัฐ

	2512-14 (เฉลี่ย)	2515	2516	2517	2518 *	2519 **
BARZIL SANTO & No. 4.	46.7	51.0	66.9	68.1	74.0	120.0
COLUMBIA MANS.	50.2	56.7	72.7	77.9	81.7	112.0
OTHER MILD ARABICA	45.9	50.1	62.1	66.1	65.3 ***	96.4
ROBUSTAS.	39.5	44.6	49.7	58.6	54.4	86.0
A VERAGE OF OTHER.	42.3	47.8	56.1	62.3	63.2	92.3
MILDSAND ROBUSTAS						

หมายเหตุ :- * ตัวเลขเฉลี่ย มกราคม - กันยายน
 ** " " มกราคม - เมษายน
 *** " " มกราคม - กรกฎาคม

ที่มา :- FAO COMMODITY REVIEW AND OUTLOOK, 1975 - 1976

ชนิดต่าง ๆ ของสำรกาแพในตลาดโลก

เท่าที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าบราซิลเป็นแหล่งผลิตสำรกาแพใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของโลก ถึงถึงปริมาณผลผลิตสำรกาแพทั่วโลกเกือบครึ่งได้จากบราซิล และแม้ว่าคุณภาพสำรกาแพอาราบิกาในบราซิลจะไม่ดีก็ตาม แต่เนื่องจากมีปริมาณจึงทำให้สำรกาแพในบราซิล เป็นตัวชี้ราคาในตลาดโลก ชนิดต่าง ๆ ของสำรกาแพพอที่จะแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

1. กาแฟชนิดอ่อน Mild หรือ Shortmild หมายถึง กาแฟอาราบิกาที่ผลิตจากอเมริกา กลางและอเมริกาใต้ ยกเว้นประเทศบราซิล ถือว่าเป็นกาแฟชั้นหนึ่งของโลก แม้ว่าบราซิลเองจะผลิตสำรกาแพชั้นหนึ่ง เช่นผ้าใต้ก็มีเล็กน้อย นอกจากนี้ก็ผลิตได้จากประเทศเคนยา แทนแกนิก้า และกลุ่มประเทศเล็ก ๆ บางกลุ่มในแอฟริกา

2. กาแฟชนิดบราซิล (Brazils) หมายถึงกาแฟอาราบิก้าที่ผลิตได้จากประเทศบราซิล เป็นกาแฟชั้น 2 ที่มีคุณภาพรองลงมา ซึ่งนอกจากจะขึ้นกับระดับความสูงของพื้นที่ปลูก การเก็บเกี่ยวแล้วยังขึ้นอยู่กับกรรมวิธีในการเตรียมลำารกาแฟที่องตลาดอีกด้วย

3. กาแฟชนิดโรบัสต้า หมายถึงกาแฟโรบัสต้า ซึ่งมีคุณภาพ ลักษณะ ขนาดของเมล็ด และการนำไปใช้ทำผลิตภัณฑ์กาแฟแตกต่างไปจากอาราบิก้า กาแฟโรบัสต้าจะมีคุณภาพตามลักษณะประจำพันธุ์ของมัน คือ มีรสและกลิ่นเป็นพิเศษออกไป แหล่งผลิตได้แก่ อินเดีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และบางประเทศในอาฟริกา

กาแฟชนิดอ่อนหรือปานกลางที่เรียกว่า Mild หรือ Short Mild กับกาแฟชนิด Brazils นับเป็นกาแฟอาราบิก้ามีอยู่ประมาณ 80% ของตลาดโลกอีก 20% เป็นกาแฟโรบัสต้า กาแฟทั้ง 3 ชนิดนี้มีคุณภาพและแหล่งผลิตแตกต่างกันออกไป

คุณภาพลำารกาแฟในตลาดต่างประเทศ

กาแฟที่ปลูกบนที่สูงจะแก่ช้ากว่ากาแฟที่ปลูกในที่ต่ำบางแห่งที่ระดับความสูงต่ำแตกต่างกันไปมาก กาแฟจะแก่เก็บเกี่ยวได้ช้ากว่ากันถึง 2 เดือน กาแฟที่ปลูกในที่ต่ำ หมายถึงกาแฟที่ปลูกในพื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 300 - 700 เมตร สำหรับกาแฟที่ปลูกบนที่สูงถือว่าพื้นที่สูงกว่า 700 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลขึ้นไป ผลกาแฟจะแก่พอเก็บเกี่ยวได้นับจากวันออกดอกประมาณ 5 - 7 เดือน เช่น ในบราซิล กาแฟจะแก่เก็บเกี่ยวได้ประมาณเดือนเมษายน - มิถุนายน แต่ในประเทศไทยจะแก่เก็บเกี่ยวในเดือนมีนาคม - มีนาคม ในการพิจารณาเกี่ยวกับคุณภาพของลำารกาแฟหลักในการพิจารณาดังต่อไปนี้

1. มีโรคที่เกิดกับผลลูกหรือเมล็ดหรือไม่
2. มีสิ่งเสียบหรือเมล็ดไม่สมบูรณ์หรือไม่
3. ระดับความสูงของพื้นที่หรือแหล่งที่ปลูกกาแฟ

เป็นที่เชื่อกันว่ากาแฟที่ปลูกบนที่สูงมักจะมีคุณภาพของเมล็ดดี เพราะมีปัจจัยอื่นที่มีผลที่สำคัญ สูงและขนาดของผลใหญ่กว่ากาแฟที่ปลูกในที่ต่ำ สำหรับปริมาณกาแฟนั้นก็มีแตกต่างกันไปตามพันธุ์ เช่นดังต่อไปนี้

พันธุ์มันโดโนโว (Mundonovo) ฝาคาเฟอิน 1%

พันธุ์เบอบอน (Bourbon) ฝาคาเฟอิน 0.9 - 1.2%

พันธุ์โรบัสตา (Robusta) ฝาคาเฟอิน 2%

พันธุ์ลอรินา (Laorina) ฝาคาเฟอิน 0.4 - 0.5%

ประเทศที่ใช้สารกาแฟมากที่สุดของต่างประเทศ

เรื่องกาแฟนั้นไม่ว่าเด็ก ผู้ใหญ่ ชาย หญิง จะต้องรู้จักกาแฟกันแทบทั้งนั้น บางคนอาจจะแย้งว่าไม่เคยเห็นเลยว่ามีสารกาแฟรูปร่างหน้าตาอย่างไร แต่ก็ไม่อาจจะปฏิเสธได้ว่าไม่เคยลิ้มรสกาแฟ หมายความว่า ส่วนใหญ่จะเคยดื่มกาแฟไม่ว่ากาแฟดำ กาแฟนม โอเลี้ยง หรือแม้แต่ น้ำแข็งเปิ้ลๆ เขาจะใส่กาแฟลงไปนิดหน่อยเพื่อลองดูว่าดื่มว่านั้นเป็นชา ทาไปเป็นกาแฟดื่มน้ำเปล่า ลงในน้ำแข็งเพื่อที่กำเริบกินควรแต่อย่างไรไม่

บางคนไม่ยอมดื่มกาแฟ เพราะคิดว่ามีสารอันตราย เรียกว่า คาเฟอีน แต่อย่างไรก็ตาม กาแฟก็ไม่ใช่สิ่งเลวร้ายไปเสียทั้งหมด และร่างกายก็ใช้จะยอมแพ้ฤทธิ์ของมันง่าย ๆ เมื่อเราดื่มเข้าไปแล้วนั้นจะถูกส่งไปที่ไตทั้งสองข้าง แล้วขับถ่ายออกมาทางปัสสาวะโดยตรง พืชก็จะหมดไป

จะสังเกตว่าคนทั้งโลกจะนิยมดื่มกาแฟกันแทบทั้งนั้น แต่ว่ายังไม่รู้ว่าคนในประเทศไทย ดื่มกาแฟมากน้อยต่างกันอย่างไร คณะกรรมการส่งเสริมการค้ากาแฟในโลกของบราซิล ซึ่งนับว่าเป็นประเทศที่ปลูกกาแฟมากประเทศหนึ่ง ได้สนับสนุนรายงานและให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการดื่มกาแฟว่าประเทศที่ประชาชนนิยมดื่มกาแฟโดยเฉลี่ยมากน้อยเรียงลำดับต่อไปนี้คือ สวิตเซอร์แลนด์ เดนมาร์ก นอร์เวย์ สวีเดน เบลเยียม ฮอลันดา ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา

สำหรับสหรัฐอเมริกา นั้นซื้อสารกาแฟไปจากบราซิลมากที่สุด แต่กระนั้นก็ตามอัตราส่วนเฉลี่ยการดื่มกาแฟต่อคนในสหรัฐอเมริกา ก็หาได้สูงไปตามจำนวนนั้นแต่อย่างไรไม่ จะเห็นได้ว่า ประชาชนชาวสหรัฐอเมริกา ดื่มกาแฟเฉลี่ยเป็นอันดับ 8 ของโลก ซึ่งก็คิดว่าชาวสหรัฐอเมริกาคงจะดื่มกาแฟมากกว่าแต่ก่อนเพื่อเอาชนะประเทศที่นำหน้าทั้งหลาย เพราะหลายต่อหลายอย่างเคยเอาชนะมา เป็นผลสำเร็จแล้ว

ผลผลิตสำรกาแพที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นของต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ของแต่ละประเทศที่สำคัญแล้ว กล่าวได้ว่า ผลผลิตสำรกาแพของโลกในฤดูการผลิต พ.ศ. 2520 ยังคงได้รับความกระทบกระเทือนจากธรรมชาตินับตั้งแต่กลาง พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา ซึ่งทำให้ผลผลิตลดลงถึงร้อยละ 15.5 อย่างไรก็ตามเมื่อสภาพแวดล้อมของการผลิตสำรกาแพเป็นไปตามปกติแล้ว ผลผลิตสำรกาแพของโลกจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นับตั้งแต่ ฤดูการผลิต พ.ศ. 2521 ทั้งนี้เพราะระดับราคาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการขยายเนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น กอปรกับได้มีการเพิ่มการบำรุงดูแลรักษาต้นกามาเพิ่มขึ้นกว่าเดิม อันเป็นผลทำให้ผลผลิตสำรกาแพของโลกมีปริมาณเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตามอุปทานสำรกาแพของโลกเพิ่มขึ้นจากเฉลี่ยประมาณ 73 ล้านกระสอบ ในระหว่าง พ.ศ. 2515-2517 เป็น 91 ล้านกระสอบ ใน พ.ศ. 2523 ซึ่งจะเพิ่มขึ้นในอัตราเพิ่มปีละ 3.2% ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ของธนาคารโลกได้คาดการณ์ว่าหลังจาก พ.ศ. 2528 แล้วอัตราเพิ่มจะมีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้โดยมีเหตุผลว่าในระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2523 ผลผลิตสำรกาแพเพิ่มขึ้นในอัตราเพิ่มปีละ 3.2% นั้นเนื่องมาจากปริมาณผลผลิตสำรกาแพได้ลดลงใน ฤดูการผลิต พ.ศ. 2519/2520 และในฤดูการผลิต พ.ศ. 2520/2521 ซึ่งทั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากความเสียหายของเนื้อที่เพาะปลูกของบราซิล ในครั้งหลังของ พ.ศ. 2518 และมีผลทำให้ผลผลิตของบราซิลในฤดูการผลิตดังกล่าวลดลง ซึ่งจะทำให้ล้นตื้อคสำรกาแพของโลกใน พ.ศ. 2520/2521 ลดลงประมาณ 15 ล้านกระสอบ ซึ่งถ้าการคาดการณ์ดังกล่าวนี้เป็นจริง แล้วย่อมจะหมายความว่าอุปทานสำรกาแพของโลกจะถึงจุดอิ่มตัวในระยะ 8 ปีข้างหน้า ซึ่งจะมีผลทำให้ราคาสำรกาแพจะทรงตัวอยู่ในระดับสูงอีกระยะหนึ่ง แล้วค่อยลดลงตามการเพิ่มขึ้นของอุปทานสำรกาแพของโลก ผลผลิตสำรกาแพที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นก็ขยได้และอัตราเพิ่ม ปรากฏใน ตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ผลผลิตสำรกาแพคาคาว่าจะเก็บเกี่ยวได้และอัตราเพิ่ม

ผลผลิต : ล้านกระสอบ

อัตราเพิ่ม : ร้อยละ

	ผลผลิตสำรกาแพ				อัตราเพิ่ม		
	2515- 2517	2522- 2524	2527- 2529	2532- 2534	2517- 2523	2524- 2528	2529- 2533
บราซิล	21.8	29.0	32.4	26.5	4.1	2.2	- 3.9
โคลอมเบีย	8.5	9.1	9.6	9.7	0.9	1.1	0.3
ประเทศอื่น ๆ ในอเมริกาใต้	3.1	4.2	5.7	6.6	4.4	6.3	3.0
อเมริกาเหนือ	13.3	15.2	16.5	17.8	1.9	1.8	1.4
แอฟริกา	19.8	25.7	32.6	34.6	3.8	4.8	1.3
เอเชียและโอเชียเนีย	6.1	7.8	9.6	10.9	3.6	4.2	1.6
ปริมาณรวมของโลก	72.8	91.0	106.4	106.3	3.2	3.2	-0.0
ปริมาณสต็อก	37.9	22.4	52.7	46.7	7.2	18.6	-2.4
รวมอุปทานของโลก	110.7	113.4	159.1	153.0	0.3	7.0	-0.8

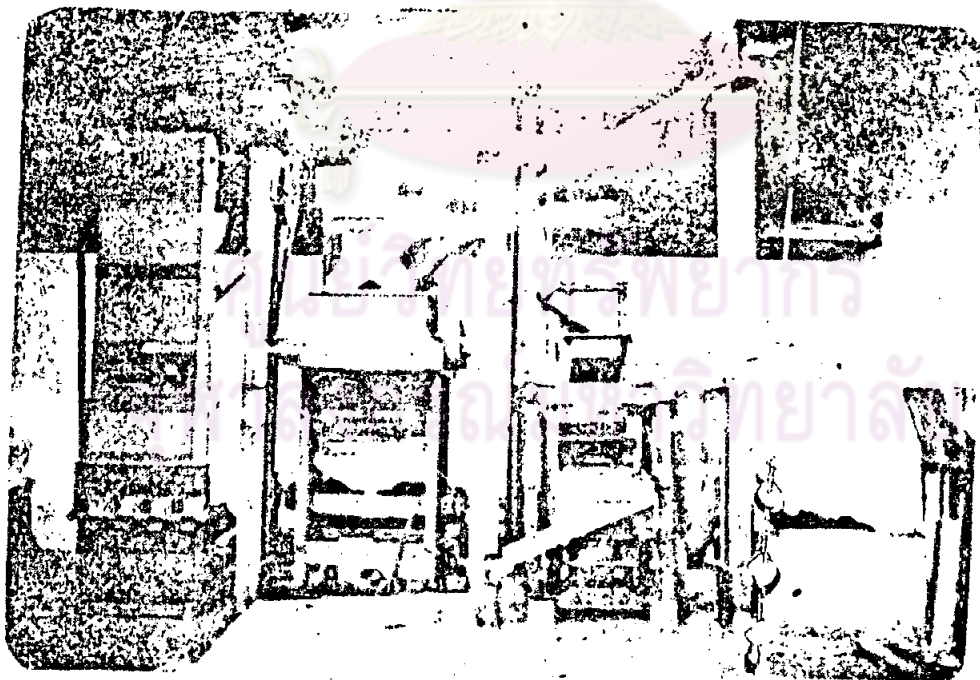
ที่มา : PRICE PROSPECTS FOR MAJOR PRIMARY COMMODITIES WORLD BANK'S DOCUMENT

FUND. 1976

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 14 เรือนเพาะชำกล้ากาแฟของสถาบันการเกษตรในบราซิล

ภาพที่ 15 เครื่องคัดและทำความสะอาดเมล็ดกาแฟในอเมริกาใต้